Published and distributed under permit (No. 322), autho rized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of New York, New York. — By order of the Presi dent, A. S. BURLESON, Postmaster General.

שנה חמישית HATOREN גליון מד (קמד)

התורן

עתון שבועי
יוצא בכל יום ששי

התוכן

---

1. פרשת השבוע:
התחיה העברית על מפתן תקופה חדשה
2. שתיקה שלא במקומה (א).
י. ז. פרישברג.
3. ויש אשר תפנה את ראשך... (סוף).
אפרים א. ליסיצקי.
4. חמשה ושבעים אלף (המשך).
שלום-עליכם.
5. אגודת הלאומים וגאולת ישראל (סוף).
יואל ימיני.
6. מכתב גלוי אל המהנדסים העברים.
7. מכתבים מסאלוניקי.
מגיד-מישרים.
8. חדשות ומאורעות.
9. התנועה הלאומית.
10. שונות.

VOL. V NEW YORK, JANUARY 24, 1919 No. 44 (144)

HATOREN
Published Weekly by
HATOREN PUBLISHING ASS'N, Inc.
(A. Lubarsky, Pres.; Sol. Lamport, Treas.; Daniel Persky, Sec'y).
55 FIFTH AVENUE, NEW YORK.
Telephone, Stuyvesant 8140

מחיר „התורן"
לשנה — $4.00 לחצי שנה — $2.00
בחוץ לארץ ובקנדה:
לשנה — $4.50 לחצי שנה — $2.25
לפחות מחצי שנה א[illegible]תימה מתקבלת
הכתובת:
Hatoren, 55 Fifth Avenue, New York

SUBSCRIPTION RATES:
One year—$4.00 Six months—$2.00
Foreign Countries and Canada:
One year—$4.50 , Six months—$2.25
Single copy 10 cents
Entered as second-class matter March 14, 1916, at the Post Office at New York, N. Y., under the act of March 3, 1879.

ברכתנו — ברכת חברים — למורה המצוין מר ש. וואהל לקבלו עליו הנהלת הלשכה הציונית בעירנו. תחזקנה ידיו ויצליח בעבודתו, המלאה מסירות וחיבה, לקרב בגולה את הרחוקים לשפתנו ולהרחיק את הקרובים לארצנו.

בשם חברי ועדי החנוך והמורים של ת"ת דקליבלאנד,

א. קושניר, מזכיר.

הננו משתתפים בצערו העמוק של רעוו. **ישראל פריים** על אבדן שני בניו על שדה הקרב. אלהי ציון ינחמהו בין שאר אבלי ציון וירושלים.

מאקס ליט וחיים דוב באש,

מי שהיו מנהלי ה„סונדיי סקוהל" בטרנטון, נ. דז.

אומנת עברית

דרושה אומנת המדברת עברית. הבכורה למי שהיתה בארץ־ישראל.

בדבר הפרטים לפנות אל:

Mr. S. Robinson,

524 Riverside Drive, New York.

דרוש מורה

לבית הת"ת העירוני דקליבלאנד, אוהאיו, דרוש מורה מנוסה בשיטה הטבעית. הבכורה ניתנת למורה שהתמחה גם במחלקות נמוכות משנה א' עד ד'. חוזה לשנה. מורה (איש או אשה) יפנה על־פי כתובת זו:

I. N. ADLER

c.o. Cleveland Hebrew School & Institute

2500 E. 55th St., Cleveland, O.

VOL. V NEW YORK, JANUARY 24, 1919 No. 44

התורן

יוצא לאור על-ידי
חברת התורן

א. א. לוברסקי, נשיא
ש. לאמפורט, גזבר
דניאל פרסקי, מזכיר

העורכים
ד״ר שמריה לוין
י. ד. ברקוביץ

שנה חמישית · ניו-יורק, כ״ג שבט, תרע״ט · גליון ארבעים וארבעה

סופרי „התורן" וכל אלה הפונים אל המערכת בעניני ספרות מתבקשים לשלוח מעתה את כתבי-ידם ומכתביהם על-פי כתובת זו:

I. D. Berkowitz, 1018 E. 163rd St., New York City. Telephone, Intervale 4355.

להחותמים ולכל אלה הפונים אל לשכת „התורן" בדברי עסק וכספים ובידיעות בשביל פרקי הכרוניקה נשארה הכתובת כמו שהיתה — זו הרשומה על המעטפה של גליונות „התורן".

פרשת השבוע

התחיה העברית על מפתן תקופה חדשה.

בגליון „התורן" הקודם הודענו בדברים קצרים על-אדות הוצאת-ספרים עברית בשם „כנסת", שנתיסדה בניו-יורק לפני חדשים אחדים, ש„עיקר כוונתה ותכליתה אינו אלא לשם ארץ-ישראל".

הוצאת-ספרים זו, שנוסדה בלי קולי קולות ומבלי פנות אל הקהל, ושכבר החלה את עבודתה, יש בה מעין מאורע חשוב בעולמה של התחיה העברית.

על-ידי ההוצאות העבריות של א. י. שטיבל במוסקבה ושל ה„כנסת" בניו-יורק, ששתיהן נוסדו על בסיס חמרי מוצק ורחב, ושלכל אחת מהן יש תכלית ברורה ושאיפה מסוימה, — על-ידי שתי ההוצאות החדשות האלה (ששתיהן נבראו על-ידי יחידים לא בכוונה מסחרית, כי-אם לשם התחיה העברית באמת) נכנסת הספרות העברית לתקופה חדשה.

ההוצאה של א. י. שטיבל במוסקבה שואפת בעיקרה ובעצם יסודה להרחיב ולהעשיר את הספרות התרגומית שלנו ולהכנים אל תוכה את מבחר יצירה של הספרות הכללית, של ספרות-העולם. והפרוגראמה שבחרה לה הוצאה זו, גם ההכנות וההתחלות שכבר עשתה במקצוע זה, מפליאות בהקף מדתן ובגובה מטרתן האנושית.

ה„כנסת" בניו-יורק שואפת להרחיב ולהעשיר את ספרותנו המקורית, את היצירה העברית, ביחוד את הספרות המדעית, השמושית, המכוונה לתכלית לאומית ואנושית כאחת. במקום חכמת-ישראל יבשה, צנומה והנוטה, שאינה אלא ענין ליחידים, למלומדים, לחוקרי-קדמוניות, — שואפת ה„כנסת", על-פי עצם תכליתה, לפתוח לפני הרוח העברי היוצר אפקים חדשים, לאסוף את רכושנו המדעי, לפחת בו נשמת-חיים ולעשותו לקנין הקהל העברי הגדול.

רק כחצי יובל שנים עברו למן הוצאת „ספרי-האגורה" של בן-אביגדור בווארשה עד יסודן של שתי ההוצאות העבריות החדשות, האמורות בזה, — ומה רב הדרך, אשר עברה בה הספרות העברית במשך זמן קצר כזה!

בזמנה היתה גם הוצאת „ספרי-האגורה" של בן-אביגדור פסיעה גסה על דרך התפתחותה של ספרותנו. התחנות הראשיות, הבאות בדרך זו, היו ההוצאות העבריות של „אחיאסף", „תושיה", „מוריה", „ספרות" (בצדן התקיימו עוד הוצאות אחרות, בלתי קבועות כל-כך ובלתי חשובות כל-כך).

אולם אחרי כל ההוצאות העבריות, שנוצרו אחת לאחת (שנתקיימו או שנתבטלו) במשך הדור האחרון, הנה היתה עוד העבודה בספרות העברית, לרוב סופרינו,

רק מקרית, ארעית, עבודה בלתי־מסודרה ובלתי־קבועה. רק סופרים אחרים, יחידים, שמספרם לא הגיע למנין שלם, חיו על עטם העברי (על טיבם של חייהם החמריים אין אנו מדברים כאן) במשך התקופה האחרונה. לפני תקופתנו האחרונה — ותקופה זו היא רק בת שלשים שנה — לא היה בקרבנו אף סופר אחד, שהתפרנס מעטו העברי.

וגם בתקופתנו החדשה, זו הנקראת בשם תקופת התחיה העברית, היתה עבודתן של ההוצאות העבריות עד ימינו האחרונים מוגבלת בחוג צר, ולרגלי השכר המועט והבלתי־קבוע, ששלמו לסופרינו, נתפזרו הכחות העברים. גם זאת: רוב הסופרים העברים עבדו שלא במקצועותיהם, שהם מומחים להם ושהם מוכשרים להם כל־צרכם. דינרי הכשרון העברי נתחלפו במטבעות קטנות. העבודה בספרות העברית גרמה לבעליה הרבה צער ויסורי־רוח, מלבד חיי המחסור, וכל זה בא מפני חוסר הקביעות וחוסר הבסיס הנכון של ההוצאות העבריות, שלא עלתה בידן להספיק לא את צרכי ספרותנו ולא את צרכי סופרינו.

והנה על־ידי שתי ההוצאות העבריות החדשות, הוצאת שטיבל והוצאת ה„כנסת", נעשה נסיון חדש לתת את היכולת להסופרים העברים, להחכמים והמלומדים, היודעים לכתוב עברית כהוגן, לכל בעלי הכשרונות שבקרבנו, המסוגלים אם ליצירה מקורית או למלאכת התרגום (מלאכה שאינה אלא חכמה ואמנות), לעבוד בספרותנו עבודה קבועה ומסודרה כל־צרכה, כל אחד במקצוע שהוא מומחה לו ושיש לו הכנה מספקת לזה.

על־ידיהן נכנסת ספרותנו, כאמור, בתקופה חדשה. בכל אופן, אם אין אנו רוצים להפליג ולהגזים, הפסיעה הראשונה כבר נעשתה. היחידים, שיסדו את שתי ההוצאות החדשות, עשו את שלהם. היהיו למופת לאחרים? היתעורר גם הקהל העברי? — נקוה.

בעזרתן של ההוצאות החדשות ניתנת עתה האפשרות להספרות העברית להיות גורם תרבותי מהמדרגה הראשונה, להיות משפיעה, בהשפעה בלתי־פוסקת, על המחשבה העברית החיה ועל הרגש הלאומי הבריא. לא רק זו, אלא אף זו: הספרות העברית תהא נעשית מעתה צנור רחב להמחשבה האנושית עם כל זרמיה. והמחשבה האנושית המתקדמת, המתעוררת עתה לחיים חדשים ולכבושים חדשים בהספירות העליונות, — מחשבה זו תתלבש מעתה בצורה עברית, ועל־ידי זה תהפך לדמה ובשרה של האומה העברית.

המחשבה והרגש — במשמעותן והוראתן העליונה של המלים האלה — של בחירי המין האנושי, אם יתאזרחו בספרותנו על־ידי תרגומים מתוקנים כל־צרכם, יפרו וירבו את המחשבה העברית המקורית, יגבירו ויעצימו את הרגש העברי, הנובע ממקור־קדומים, וגם יפתחו את כל האפשרויות והקמטים העשירים, הצפונים בו.

ההוצאה של שטיבל קבלה עליה להוציא תרגומים ממבחר היצירות הפילוסופיות, הפיוטיות והאמנותיות שבשפות עמי־המופת ושבשפות המערביות החיות, ממבחר הספרים המיוחסים של העמים העתיקים והחדשים, מספרי הומירוס עד „פויסט" של גיטה, משירי אנקריאון היוני עד הספור היותר נפלא בתכנו ובצורתו של הזמן היותר אחרון, בערב מלחמת־עולם זו, הלא הוא „יאן כריסטוף" (בן עשרה חלקים) של רומאן רולאן הצרפתי, מספורי דיקנס עד „ממעמקים" של אוסקאר ווילדה, משירי היינריך היינה עד חזיונותיו של איבסן, מחזיונותיו של שקספיר עד „הצפור הכחולה" של מורים מטרלינק, מספרי גיאורג בראנדים היותר חשובים עד ספר תולדותיו של ארמיניוס וואמברי, מספרי ברוך שפינוזה עד כל כתביו הפילוסופיים של אנרי ברגסון, ועד בכלל.

על דבר תכנית רחבה ועשירה כזאת לא יכלו המוציאים העברים לפני שנים אחדות גם לחלום. עתה — היא עובדה ממשית.

הוצאת ה„כנסת", אחותה הצעירה של הוצאת שטיבל, בשוותה לנגד עיניה את החיים העברים החדשים, העתידים להתרקם בארץ אבותינו, ובהיותה מתכוונת לצרכי הספרות החדשים, שיתעוררו שם לרגלי פתיחת בתי־הספר הגבוהים, כמו האוניברסיטה בירושלים, ובתי־הספר הבינונים, נגשה להוצאתם של אותם הספרים היותר דרושים לתכלית זו. ובהתאם לתכלית זו מתעתדת ה„כנסת" לגשת אל מפעלים ספרותיים ענקיים ולשתף בהם את טובי כחותינו.

הנה ההתחלה, הפסיעה הראשונה, ואולי גם היותר כבדה, כבר נעשתה.

על־ידי רבוי התרגומים משפות שונות ובמקצועות שונים ורחוקים זה מזה, ועל־ידי הספרים המקוריים החדשים, המכוונים לצרכי הרוח החדשים והחיים, תתעשר ממילא השפה העברית ויתרבו בה הסגנונים. עוד מעט והכל יכירו ויודו, כי מסוגלה אמנם שפתנו העתיקה־החדשה להיות כלי־בטוי נאמן ומדויק, יפה ומגוון לכל צרכי המחשבה האנושית ולכל המתרחש בלב העברי החדש, כמו בלב האדם החדש, או המתחדש.

הנה ימים חדשים הולכים ובאים להתנועה העברית. עתידה היא ספרותנו, המתעוררת לחיים חדשים ולתפקידים חדשים, להסיר את המחיצה שהקימו הדורות בין האדם והעברי שבנו, בין החול והקודש, בין העבר השב ובין העתיד הנשקף לנו.

קרובים הם הימים, שבעלי הכשרונות הספרותיים שבנו, — בהיותר טובים ומעולים הכתוב מדבר, — לא ילכו עוד לרעות בשדות אחרים ולא יתפזרו עוד לכל רוח, בהעקרם ובהתרחקם מעל השורש העתיק, שממנו ינקו את כחותיהם הרוחניים. המצוינים שבכשרונותינו ישובו אל ספרותנו העברית, ולא יאמרו עוד: „צר לנו המקום!" ואם ישובו, במה שאין אנו מסופקים, ירבו וירחיבו את גבוליה, יגביהו את אפקיה, יעצימו את גרעיני תחיתה, והיתה לברכה לא רק לעמנו, כי־אם גם לספרות העולם, על־ידי הכבושים והנצחונות החדשים במלכות הרוח, השפה והסגנון, הישן והחדש.

שְׁתִיקָה שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמָהּ

מאת

י. ז. פרישברג.

א.

כשפרצה המלחמה העולמית והעם העברי נמצא פתאום לפני „הצבת גבולות עמים" חדשה, הצבת גבולות לכל צדדיה, ארציים ותרבותיים, והכיר בכל חושיו את ההכרח להביא לידי גלוי את שתי הדרישות המרכזיות שלו: ארץ־ישראל וזכויות לאומיות בגולה, — בשעה זו הועמדה היהדות האמריקאית מאליה בתור „ראש המדברים" ליתר חלקי העם.

אָמנם עוד ימים רבים קודם לכן, במקרים שונים, תלו היהודים בארצות השעבוד והרדיפות את עיניהם אל אחיהם המאושרים שבאמריקה, והיהדות האמרי־קאית הראתה אף היא בהזדמנויות שונות, שמרגישה היא בטיב התפקיד החדש, תפקיד של סניגור, ששמה עליה ההיסטוריה, כעל קבוץ גדול של יהודים בעל השפעה ובמדינה שנתיסדה מתחילתה על יסודות החופש והשויון; אולם המצב הנייטראלי של ממשלת ארצות־הברית בראשית המלחמה הכשירה לכך באופן יותר בולט, ואף־כי שלפי שעה דוקא נייטראליות זו אסרה את ידי היהודים בארץ הזאת מלהתערב בענינים שאינם שייכים לממשלת הארץ, — הרי לא היה ספק בדבר, כי בהגיע שעת השלום, תיהפך הנייטראליות לממשלת ארצות־הברית ליתרון, ודעתה תהיה מכרעת בהרבה מעניני המדינות, דוקא מפני שהיא עומדת מן הצד ואין לה נגיעה בדבר, ואז יהיה גם ביכלתם של היהודים באמריקה להביע יותר מכל חלקי היהדות את לחצו של העם העברי ותביעותיו.

ואולם גם אחר־כך, כשאולצה ממשלת ארצות־הברית „לקפוץ לתוך המדורה" והמצב נשתנה שנוי מוחלט, לא היה השנוי הזה אלא לטובה. בזה שממשלת ארצות־הברית היתה פתאום לאחת המדינות העומדות במלחמה, לא ניטל כלל יתרונה בתור שופטת חפשית, ולא ניטל גם יתרונה של היהדות באמריקה בתור תובע רשמי לעם היהודי, אלא להפך — על־ידי כך נפל הרסן מעל פיה, והיתה יכולה להשמיע בגלוי את חפצה ורצונה.

זה היה „פועל יוצא" ישר מן התפקיד המיוחד, שלקחה לעצמה ממשלת ארצות־הברית: שאף בהכנסה לתוך מלחמת העמים, הוסיפה להחזיק בעיקריה הקודמים, שלא לבקש לעצמה דבר, אלא נלחמה לשם השלום העולמי ושחרורם של כל העמים המשועבדים, ולפיכך, בכניסתה לתוך המלחמה, פרקה מעליה בבת־אחת את כל החובות של נייטראליות, שבתור מדינה נלחמת פטרה את עצמה מן הזהירות הנייטראלית שלא להתערב בעניני המדינות, אבל השאירה לעצמה את כל הזכויות של ממלכה נייטראלית, שאינה רודפת בעצמה אחרי כבושים, שתהיה על כן השפעתה גדולה ודעתה נשמעת, מפני שהיא מדברת רק בשם האידיאלים של הצדק והיושר.

ולפי זה נשתנו גם יחוסה ומצבה של היהדות האמריקאית. היא מצאה יתר תוקף לדרישותיה ביחוסי ממשלת ארצה; היא יכלה לדבר מעכשיו בגלוי על דרישותיו של העם העברי, שהן הן דרישות הצדק והיושר, שעליהן נלחמת ממשלת ארצה.

מבחינה זו צריך להכיר את השפעתה של היהדות באמריקה אפילו על הנצחון של הדרישה הציונית. אָמנם הנצחון החיובי לא היה יכול לצאת אל הפועל אלא על־ידי עסקני הציוניות שבאנגליה; אבל אין ספק בדבר, שנצחון זה היה זקוק לכחה המוסרי הגדול של דעת הקהל העברי באמריקה.

ואת התפקיד הגדול הזה עדיין היהדות האמריקאית ממלאה וראויה למלא עד הרגע האחרון של התגשמות כל דרישותינו, אלא... שהצל נמשך תמיד דוקא אחר האור.

במקום כחה של היהדות האמריקאית בתור שופרה של כנסת־ישראל, שם אתה מוצא את חולשתה בצורת שטן הסותם את פי השופר; במקום מצבה התקיף בתור חלק מממלכה, הנלחמת לשם הצדק והיושר, זה כלי־הזין המתאים ביותר לדרישותינו, — שם אתה מוצא את מצבה הבלתי־נעים, כשהיא מוכרחת לבקש בשביל אחיה בארצות אחרות מה שאין לה ואינה יכולה לבקש לעצמה בארץ מושבה. כוונתי לזכויות לאומיות בגולה.

הצד החלש הזה הורגש זמן רב, ולפחות מעת כניסתן של ארצות־הברית למלחמה ומשהגיעה שעתן של דרישותינו שידובר בהן בקהל. מזמן לזמן נשמעת טענה זו בשפה רפה מצדדים שונים, ונזכרה גם בקונגרס היהודי בפילא־דלפיה. אולם תמיד, כמו שהיא עולה בחשאי, כך היא מסתלקת בחשאי; נזהרים מלמשמש בה יותר מדאי, כמו שנזהרים בפצע אָנוש, וכשאחד הצדדים משלנו, המתנגדים לזכויות לאומיות, מביא את הטענה הזאת בתור ראיה לדבריו, אין עונים לו, או שעונים שלא ממין הטענה, והמתנגד יוצא סוף־סוף מנוצח על־ידי השתיקה יותר מאשר על־ידי הדבור...

וְאָמנם אמת היא, שהשאלה מסובכת, כי הרי ברור הדבר, שבבקשת זכויות לאומיות בגולה מאת אספת־השלום אין לכלול בשום אופן את היהדות שבאמריקה — אם אָנו רוצים בתמיכתם של שליחי העם האמריקאי, ואם אין אָנו רוצים, להפך, בהתנגדותם היותר עזה; אבל השאלה היא — אם השתיקה היא פתרון חיובי לפרובלימות חשובות.

הנה הכנסיה בפילאדלפיה נצחה סוף־סוף את המתנגדים משלנו, והריזולוציה בדבר זכויות לאומיות, שנתחברה בטון מוחלט ובהכרת־הערך הראויה, נתקבלה

בתרועת־שמחה ובמצב־נפש מרומם, ולא היה ספק בידיהם של צירי הכנסיה, שריזולוציה זו כשרה בתכלית הכשרות להמסר לידי ממשלת ארצות־הברית, בתקוה שממשלה זו תואיל להגן עליה באספת־השלום, כי הרי אמריקה לא נזכרה בה; אבל כלום בזה כבר הגענו לידי בטחון? ומה יענו מלאכי ארצות־הברית, אם בעלי־הדין עצמם, העמים הנתבעים, יעוררו שאלה זו ויאמרו: מדוע אתם, האמריקאים, ותרנים הנכם על חשבון אחרים, בעת שאין אתם ממלאים דרישות אלו בנוגע ליהודי ארצכם? ואמנם לא לבד שאפשר כי תתעורר שאלה זו על־ידי בעלי־הדין, אלא כבר נתעוררה בפועל, ולא בנוסח של שאלה, אלא בדברים חיוביים ומפורשים, במכתבו של „הועד הפולני" אל „הועד היהודי האמריקאי" ו„ההסתדרות הציונית". שם נאמר בפירוש, כי נכונים הם לתת ליהודי פולניה אותן הזכויות שיש ליהודי אמריקה. וכלום דברים בעלמא השמיעונו כאן הפולנים? כלום נשלה את נפשותינו בשוא להאמין, שאין הם יודעים את חשבונותינו גם כשאנו נמנעים מלפרסם אותם?

ומממשלת ארצות־הברית עצמה — כלום צריכה היא באמת להמתין עד שישאלוה שאלה זו והיא עצמה אינה יודעת אותה למפרע? ונניח, כי אף־על־פי־כן תעשה את רצוננו ותגיש את דרישתנו לפני כנסית השלום; אבל הרי לא בהגשת איזו שאלה בלבד תלוי הדבר, אלא בכח ההגנה המוכן בשבילה, באותם הנימוקים והראיות, ההוכחות והמופתים, המבררים אותה לאלה שבידם תמסר והסוככים עליה מפני חצי אויב, והשאלה היא, אם דאגנו מצדנו להכין את כל היסודות והטעמים, שיתנו צדק לדרישתנו, כשהיא נתמכת על־ידי ממשלת ארצות־הברית, כדי שההגנה, שאנו רוצים לקוות לה, תהא הגנה של ממש, הנותנת כבוד גם למגיניה?

הדרישה הציונית הרי יש לה מאחריה יותר מעשרים שנה של כנסיות, ועידות ואספות; יש לה ספרות עשירה, שנבראה על־ידי מאות סופרים עברים ונוצרים, מצדדים ומתנגדים; יש לה דעת־הקהל, שלפחות היסודות העיקריים של הציוניות נהירים לה, ואין הדבר צריך אלא לקבוץ ההומר הדרוש, וכבר נקבעה לשכה ציונית בוורסייל, שאחת מעבודותיה תהיה בוראי המצאת כל חומר שידרש, כמו שנוהגים כל הלאומים והקבוצות, המביאים את משפטם לפני כנסיות כאלו — להכין את כל כלי־הזין, שיש בהם צורך ושאולי יהיה בהם צורך לבירור עניניהם. לעומת זה — השאלה על־אדות זכויות לאומיות למועט בתוך הרוב, וביחוד בנוגע לעם ישראל, כמעט חדשה היא; לא דנו בה בכנסיות ובועידות. אם נכתבו פה ושם מאמרים בעתונים, הרי נכתבו כעין „הלכתא למשיחא", פעמים תפסו מרובה ופעמים — מועט, אבל לא דנו בה מנקודת־ההשקפה המעשית ומתוך צורך הרגע. ההומר, שאפשר היה להביא לוורסייל בשאלה זו, אם בכלל הביאו חומר כזה, הוא בלי ספק קלוש מאד והותם הפזיזות והרפרוף טבוע עליו, — והנה באה היהדות האמריקאית, שעל שכמה הושם תפקיד מיוחד, ומניחה צד חשוב אחד שבדבר חלק, בלא בירור כלל, והשאלה מוגשת איפוא, כשהיא לקויה ופגומה מלכתחילה.

האגדה על מה שנעשה לפנים מן הקלעים בקונגרס היהודי בפילאדלפיה מספרת, כי חברי הועדה לזכויות לאומיות ישבו כשלשים שעה ונצחו אלו את אלו בהלכה, עד שלבסוף הודו השוללים להמחייבים, ותוצאת הוראה זו היתה הריזולוציה, שהוגשה להכנסיה בהסכם כל חברי הועדה.

בשלשים שעה אפשר, אמנם, להריק מבול של טענות וראיות, ויש איפוא מקום לבעל־דין להשיב, כי אפשר שנשאו ונתנו שם בענין זה במדה מספקת; אולם לטענה זו יש הרבה ערעורים.

ראשית, שלשים שעה הן אמנם זמן מספיק להריק מכלים מלאים, אבל לא לברוא את התוכן כדי למלא כלים ריקים. רצוני לאמר: שאלת צבור גדולה, שהיתה זמן ידוע לנושא וכוחי והעסיקה את דעת הקהל ואת העתונות, הרי שלשים שעה, וגם פחות מזו, מספיקות להרצאת הטענות. טענות אלו תהיינה אז תוצאות של יחוסים קבועים, שהתפתחו ושהתבכרו במשך הזמן; אבל אין זה זמן מספיק כלל לקבוע יחוסים ולברר אותם „מניה וביה".

שנית, הרי כל הוכוחים באותה הישיבה המפורסמת סבבו רק על השאלה, אם להביא ריזולוציה זו לפני הקונגרס היהודי אם לאו, ויש לשער, שכל שלשים השעה עברו בהוכחות למתנגדים משלנו, ולא נשאר פנאי — והעיקר סבלנות — לחשוב על שאלת „ודע מה שתשיב" לאחרים.

אבל ישנם שלשה סימנים, המעידים, כמדומה, עדות נאמנה, כי השאלה ביחוסה להיהדות האמריקאית לא נתבררה באותה ישיבה.

הסימן האחד: כבר עברו שבועות אחדים אחרי הקונגרס, ושאלה זו אינה נדונה בעתונות גם עכשיו, כמו שלא נדונה לפני הקונגרס. כידוע, היו בועדה זו גם עתונאים, והרי אי־אפשר הדבר, שלא ישבו על מדוכה זו, שנתגלתה באותה ישיבה.

סימן שני: כשהזכיר ציר אחד את הטענה הזאת: מדוע אין אנו דורשים זכויות לאומיות גם בארצות־הברית, — ענוהו, ובתוך העונים היו גם מחברי הועדה, דברים כלליים ומרפרפים, שאפשר לשמעם בכל אספה רגילה מפי מתוכחים ארעיים. אמרו, למשל, כי ארצות־הברית הן קבוץ של עמים רבים, ואי־אפשר לתת לכל עם ועם זכויות לאומיות. והנה, ראשית, מי יאמר, שבפולניה החדשה, למשל, לא יהיו עמים אחרים? ושנית, איזה הבדל יש בין מדינה בת עמים רבים למדינה בת שני עמים? מה נפשך, אם נתינת זכויות לאומיות אינה מזיקה לאחדות מדינית, הרי אפשר לתת זכויות לאומיות גם לעמים רבים בתוך מדינה אחת, ואם הן מזיקות, הרי אי־אפשר לסבול גם עם אחד עם זכויות שכאלה. אחרים הראו על ההבדל הגדול שבין ארצות־

הברית החפשיות ובין אותן הארצות שאינן מצטיינות כלל במדה זו, וצריך להודות, כי טענה זו אמתית היא בלי כל ספק, וכשעומדים לפני קונגרס יהודי היא בודאי מכרעת. די רק להזכיר את ארצות־הברית ביחד עם שמות הארצות ההן, ומיד, בתפיסה ראשונה, מרגישים, שבכל האופנים לא הרי אמריקה כהרי ארצות הסלאווים ההן, ומה שאפשר לזקוף על ישרנותן ומדת החופש של ארצות־הברית אי־אפשר לזקוף כלל על ישרנותן של רומיניה ופולניה; אולם הצרה היא, כי שאלה זו צריכה להפתר לא בקונגרס של יהודים, אלא באספת־העמים, וכשהדבר נוגע לדין, אין סומכים על הרגשות ועל טענות של יושר, אלא צריכים לגלות עובדות ומעשים.

ועובדות ומעשים לא יכלו הנואמים להביא גם אחרי משא־ומתן ארוך של שלשים שעה.

והסימן השלישי הוא — התשובה שנשלחה מטעם הקונגרס היהודי אל הועד הפולני.

המכתב מנוסח באופן כזה, שהבירורים מצד הקונגרס היהודי על מצב הדברים, שהם באמת ענינים הצריכים לגופם ושמחברי המכתב נתכוונו להבליטם הבלטה מיוחדת, — נעשים בכל זאת כעין הקדמות להמסקנה האחרונה, והיא: שהקונגרס היהודי מקבל את הצעת הועד הפולני לשלוח ועד משותף לחקירת מצב היהודים בפולניה. ההקדמות המובילות לידי קבלת ההצעה הן שתים: א) בשים אל לב, שהפולנים באמריקה אינם מודים באמתות הידיעות על־דבר ההריגות בפולניה ושהם בכל אופן נגד פרעות, וב) שהם, הפולנים באמריקה, הם „בעד ממלכה פולנית מיוסדת על העיקרים של חופש דתי, מדיני ותעשיתי, כאותם המובטחים על־ידי הקונסטיטוציה של ארצות־הברית".

אולם בעוד שלההקדמה הראשונה על־דבר הפרעות באה שוב הקדמה, התופסת יותר מחצי המכתב, ובה מודיע הקונגרס היהודי בכל תוקף, כי, כשהוא לעצמו, אינו זקוק כלל לחקירות ודרישות, כי כל הידיעות שנתקבלו מן המקורות היותר נאמנים, ובכלל — הרדיפות מצד הפולנים ליהודים בשש השנים האחרונות, אינן משאירות אף צל של ספק באמתותן של ההריגות, וכהוספה לזו מביע המכתב את התמרמרותו של הקונגרס היהודי על הועד הפולני, שאינו סובל גם את התרגזותם של יהודי אמריקה לשמע הפרעות הנוראות, — הנה את ה„בשים־אל־לב" האחרון, המדבר על־אדות זכויות בעקבות הקונסטיטוציה של ארצות־הברית, מוצא המכתב לנכון להשאיר בלי כל הערה ולעבור תיכף אל המסקנה: „אנו מקבלים את הצעתכם", — באופן, שאפשר מאד לקרוא את הדברים בהטעמה כזו: „על יסוד הודעתכם, כי מסכימים אתם לזכויות דתיות, מדיניות ותעשיתיות, כאותן שבאמריקה, אנו מקבלים את הצעתכם"...

והאם אפשר הדבר, שאחרי אשר עסקו בישיבת הועדה בבירורה של אותה שאלה, לא הרגישו חברי הועדה בקוץ המכאיב שבתשובה זו?

וכמה מפליא הדבר בכלל: אותו קונגרס, שמקבל ברעש ריזולוציה על־דבר זכויות לאומיות, עובר בשתיקה על הרמז של הפולנים כלפי היהודים באמריקה, שהוא נגד אותן הזכויות, ומסכים לענות לו כדבריו ממש!

ברור הדבר, כי שתיקתנו היא רק אונאה עצמית, וכל זמן שלא מצאנו יסודות נאמנים לדרישתנו בתנאים הקיימים, לשוא שמחתנו על הטון המוחלט של הריזולוציה ועל הכרת הערך שבה, כי העיקר בדברים כאלה הוא דוקא לא במה שיש בקנקן, אלא צריך לתהות על הקנקן עצמו, אם אינו שבור ואם אינו עלול לאבד את היין המובחר שבו.

במה שיבוא ננסה לנגוע באיזו מן הטעמים המתיחסים לשאלה זו.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר תַּפְנֶה אֶת רֹאשְׁךָ...

מאת
אפרים א. ליסיצקי.

(סוף).

אָז יֵשׁ אֲשֶׁר תַּפְנֶה אֶת רֹאשְׁךָ וְתָעִיף מֶבָּטְךָ לְאָחוֹר...

וּרְאֵה: כָּל מִשְׁעוֹלְךָ לְאָרְכּוֹ, עַד עַיִן בּוֹ תֹּאבַד בַּמֶּרְחָק,
זָרוּעַ חֲלָלִים חֲלָלִים — חַלְלֵי יָמִים וְשָׁנִים,
וּפִגְרֵי חֲלוֹמוֹת וּשְׁאִיפוֹת וְתִקְווֹת — שַׁלֶּכֶת חַיֶּיךָ...
הַבִּיטָה אֶל מִשְׁקַע הָאוֹפֶק: כְּבָר צוֹלְלִים בּוֹ עֲלוּמֶיךָ,
מִתְלַעְיִם עוֹד אִשָּׁם וְרָמָם בִּתְלַע־דִּמְדוּמִים שִׁפּוּלָיו, —
שָׂרִיד זֵכֶר לְזִיוָם שֶׁפָּנָה, אַךְ הוֹלְכִים הֵם הָלוֹךְ וְכָהֹה.

מִתְחַוֶּרֶה אַרְמוּמִית זְהָרָם, עוֹד אַחַת מְעַט וְתִבָּלַע
בְּעַרְפִלֵּי־הָאֵפֶר הָרוֹחֲשִׁים, הַפּוֹרְשִׂים עָלֶיהָ אֶפְרָם,
וְנֶעֶלְמוּ לָעַד מֵעֵינֶיךָ, וְזֵכֶר לֹא יִהְיֶה עוֹד לָמוֹ···
חַיֶּיךָ—וַעֲדֶן לֹא חָיִיתָ! — וְהֵם מֵאַחֲרֶיךָ, אַחֲרֶיךָ,
מִתְגּוֹלְלִים שִׁבְרֵי־קְלִפּוֹת — וּמָתַי אָכַלְתָּ גַּרְעִינָם?
וּנְבוּכָה הֵן הָיְתָה כָּל קְלִפָּה פִּצַּחְתָּ בְּשִׁבְרוֹן־שִׁנַּיִם···
וּבִנְתָּ, כִּי אוֹצְרוֹת הַחַיִּים הַמְּצוֹדְדִים לִבְּךָ בִּבְרָקָם —
אַךְ בְּרַק־תַּעְתּוּעִים הוּא, מִקְסַם־מַדּוּחִים לְעֵינֵי הַמָּוֶת,
בְּרַק עֵינֵי הַפֶּתֶן הַמְּצוֹדֵד וּמוֹשֵׁךְ אֶת טַרְפּוֹ אֶל פִּיהוּ···
וּפִתְאוֹם יִתְרוֹקֵן לְבָבְךָ, כִּדְבִיר בְּהֵעָלוֹת שְׁכִינָתוֹ,
וּמָלֵא חֲלָלוֹ מַחֲשַׁכִּים, שִׁמָּמוֹן וּדְמָמַת־עֲזוּבָה,
וְנַפְשְׁךָ קִרְבְּךָ תִּתְעַרְטֵל, כְּאֵלָה אֲשֶׁר בְּשַׁלֶּכֶת:
נִנְעֲרוּ, נִתְפַּזְּרוּ הֶעָלִים, הִרְחִיקוּ נְדוֹד הַצִּפֳּרִים,
חֲשׂוּפִים וּצְנוּמִים בַּדֶּיהָ, אֲבֵלִים־עֲזוּבִים קִנֶּיהָ,
לֹא יְרַנֵּן בָּהֶם, לֹא יְרוֹעַע, רַק רוּחַ הַסְּתָיו בָּם תְּיַבֵּב···
נִתְמַזְמֵז וְנָמוֹג דּוֹק אֶרֶג־הַזֹּהַךְ מֵעַל רִשְׁתּוֹת עֵינֶיךָ,
וְשׁוּר: חוֹרֶבֶת־זְקֵנָה וְשִׁמְמַת־בְּלִיָּה מְצִיצוֹת וְאוֹרְבוֹת
מִקְּלַסְתֵּר פְּנֵי עוֹלָם, מִתַּחַת חַכְלִילוּת פִּרְכּוּסָם וּשְׂרָקָם,
וְקַדְרוּת אֲבֵלָה נִשְׁקֶפֶת מִתְּכֵלֶת הַפּוּךְ שֶׁלְּעֵינָיו···
וְשֶׁלֶד מִפְלֶצֶת־עֲנָק בִּמְלוֹא עֹמֶק שְׁמֵי־תְּכֶלְתּוֹ מִתְעָרֶה,
וּמְהַלֵּךְ עָלֶיךָ שְׁחוֹר־אֵימָיו מִתְּהוֹמוֹת־הַחוֹרִים לְעֵינָיו,
וּמְרִירוּת צְחוֹק־לַעֲגוֹ הַקּוֹפֵא מִתְּהוֹם לוֹעַ פִּיו הַמְעֻקָּם···
אָז תָּחוּשׁ כְּאִלּוּ מִפִּנָּה חֲבוּיָה, בְּסֵתֶר נִשְׁמָתְךָ,
מְטַפְטֵף בְּטִפְטוּף מְמֻשָּׁךְ וּמְשֻׁעֲמָם, כְּדֶלֶף סְתָיו טוֹרֵד,
דְּבַר־מָה דָּלוּחַ וּפוֹשֵׁר וְתָפֵל כְּתִפֵל רִיר־חַלָּמוּת:
טִיף־טִיף — וְיֵשׁוּתְךָ בּוֹלַעַת, סוֹפֶגֶת כָּל טִפָּה וְטִפָּה,
וּמְפַעְפְּעָה, זוֹעֲפָה קִרְבְּךָ, עֲשֵׁנָה, עוֹמֶמֶת וְכָבָה···
וְכָשְׁלָה הַבֶּרֶךְ, וְאָזְלַת הַיָּד, וְנִדְפָּה כָּל שְׁאִיפָה,
וְאָפֵס כָּל חֵפֶץ וָכוֹסֶף — גּוּשׁ־אָדָם שֶׁרוּחוֹ נִבְקָה,
שְׁבִיב־אוֹר, נִפֶּץ כּוֹכָב מִתְעוֹפֵף, שֶׁהוֹלֵךְ וְנוֹפֵל וְדוֹעֵךְ
בְּחַלְלֵי אֵין־סוֹף שְׁטוּפֵי־אֹפֶל, בִּתְהוֹמוֹת מַחֲשַׁכֵּי־עוֹלָמִים,
הֲלֹא הוּא הָאֶפֶס הַגָּדוֹל — — —

חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים אֶלֶף

מאת
שלום־עליכם

תרגום
י. ד. ברקוביץ

המשך

קצור הדברים, במה אנכי עומד? עומד אנכי בבטול הענין. זה אומר כך, וזה אומר כך, עד שנמנינו וגמרנו להגיש עצומותינו למשפט. וכיון שהגיע הדבר לידי משפט, הרי צריכים אנו לשאול תחילה בעורכי־הדין. וכיון שצריכים אנו לשאול בעורכי־הדין, הרי חייבים אנו לנסוע העירה. וכאן עומד הבן ושואל: מי הוא ואיזהו הוא עורך־הדין, אשר אליו נפנה? זה אומר, כי נפנה אל עורך־דין זה, וזה אומר, כי נפנה אל עורך־דין אחר. נמנינו וגמרנו לפנות גם אל זה וגם אל אחר. כלומר — אל שני עורכי־הדין גם יחד. באנו אל שני עורכי־הדין, אמר האחד כך, והשני אמר היפך. באנו אל עורך־דין שלישי, עמד ובטל בהבל־פיו את דברי שני חבריו שקדמוהו ועשה אותם כעפר לרוש. ראיתי, כי רע המעשה — וקמנו והלכנו אל עורך־דין רביעי... בקצור, כלום צריך אני לבאר לפניך טיבם של עורכי־דין? הלא ידעת, כי עורכי־הדין והרופאים משורש אחד יצאו: אלו ואלו לא באו לעולם אלא לסתור זה את זה. האחד בונה והשני סותר. האחד אומר דבר, ובא השני ומשמיע את הפוכו. משל למה הם דומים? לתרגום אונקלוס, להבדיל. יש לי מודע ומכר, אחד מאנשי־שלומי, ומורגל בפיו תמיד: לכאורה, מה טיבו של תרגום אונקלוס ומה הוא בא להשמיענו? כל כוונתו של תרגום אונקלוס, הוא אומר, אינה אלא להתל ולערבב את הכתובים. כל ימיו הריהו הולך בקרי עם החומש. למשל: כשהחומש אומר „ויאמר", בא תרגום אונקלוס ועונה אחריו בעקימת־שפתים: „וַאֲמַר". וכשהחומש אומר „לאמר" — דומה, מה ממך והלאה, רב אונקלוס, אם יהיה כתוב בתורה „לאמר"? — לא! אין דעתו נוחה מזה! אלא מה? „למימר"!... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... אם עורך־דין אחד אומר, כי ארבעתנו צריכים לתבוע לדין את בית־הבאנק ואת גביר עירנו, שמסרבים הם להוציא אלינו את השטר, — הרי דומה, שיש טעם לדבריו? האף אין זאת? יבא עורך־דין שני ויאמר: כי תביעה נתבע רק שנינו, אני ובירנבוים בלבד, ורק את הגביר נתבע לדין, על שאינו מציק על בית־הבאנק להוציא אלינו את השטר. דומה, שגם דבריו של זה דברים של טעם הם! הוא כן. יבא עורך־דין שלישי ויאמר: מה ענינו אצל בית־הבאנק! וכי בית־הבאנק בעל־דבריו שלי הוא? כלום אני עשיתי עסקים עמו? אם התביעה, הוא אומר, יתבענה רק בירנבוים בלבד, ולא את בית־הבאנק יתבע לדין, אלא את הגביר בלבד, כי מה חטא בית־הבאנק. אחרי שהוא בעצמו, כלומר: בירנבוים בכבודו ובעצמו, פקד זה לא־כבר על בית־הבאנק להעביר את השטר מחשבונו על חשבון הגביר? דומה, שאף דברים אלו מתקבלים על הדעת? האין זאת? ובא עורך־דין רביעי ומוכיח כשמש היושר, כי לא אני ולא בירנבוים צריכים להיות התובעים, אלא הכומר ואחי הגיך — הם יהיו התובעים! דומה, שגם זה מדבר כאדם מן הישוב? הוא. והנה בא עורך־דין ששי והמציא המצאה חדשה, מיוחדת במינה: אין אנו צריכים, הוא אומר, להגיש עצומותינו למשפט כלל. כי הבה, הוא אומר, נחקור ונראה, מאין נתגלגל בבית־הבאנק אותו השטר על שם הגביר? בירנבוים הביאו לשם. ממי קבל בירנבוים את השטר? מיעקב־יוסיל, כלומר: ממני. ממי קבלתיו אנכי? מאחי הגיך. ממי קבלו אחי הגיך? שאול שאלהו — רצוני לאמר: קנה קנהו — מהכומר; הוא אומר, שקנהו, והכומר אומר, ששאלהו — אין זה מענייני. על כן, הוא אומר, יבוא הכומר ויתבע את השטר מאחי הגיך, ואחי הגיך יתבעהו ממני, ואני מבירנבוים, ובירנבוים ממי יתבע? בירנבוים יתבע מבית־הבאנק. ואם תאמר: הלא בית־הבאנק אינו יודע שוב את בירנבוים — יודע הוא עתה רק את הגביר? — יבוא בירנבוים ויתבע מהגביר, והגביר יתבע מבית־הבאנק. ואם תמצא לאמר: הלא הגביר חושש — מה הוא חושש? — שמא יתבעוהו אחר־כך לדין? הרי יש, הוא אומר, עצה ותושיה גם לזה: יקום בירנבוים ויתן שובר להגביר, כלומר — בירנבוים ישבור את השטר להגביר, ואני אשבור לבירנבוים, ואחי הגיך ישבור לי, והכומר ישבור לאחי הגיך. אמור מעתה: מה המצאה זו בעיניך? כלום יש תקנה יפה מזו? אך הנה נמצא עוד עורך־דין אחד, והוא חכם מן הראשון, ועמד ושאל שאלה חמורה: הבו כמעט רגע! מנין לנו, הוא אומר, ששטר זה סופו נעוץ בהכומר בלבד? מי לידנו יתקע, הוא אומר, כי באחד החורים אשר בעלית־הגג לא נחבא עוד בן־אדם אחד, אשר ירד אלינו מחר ויביא עדים וכתבים ויעמוד ויטען: השטר שלי הוא! הבו לי את שטרי! מה נענה ונאמר אז? הלא אז תבוע יתבע ממנו לא את השטר, אלא את חמשה ושבעים האלף! וממי יתבע? מן הגביר ממנו, ולא מאחר! ואם תאמר: הלא יש ביד הגביר שובר מאת בירנבוים, ובידי בירנבוים ממני, ובידי מאחי הגיך ובידי אחי הגיך מהכומר? יבוא איפוא הגביר, הוא אומר, ויתבע רק את בירנבוים, ובירנבוים יתבע אותי, ואני את אחי הגיך, ואחי הגיך את הכומר, — ממש כמו שכתוב ב„חד־גדיא": ואתא השוחט, ושחט לתורא, דשתה למיא, דכבה לנורא, דשרף לחוטרא, דהכה לכלבא, דנשך לשונרא, דאכלה לגדיא... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... מכיון שכך, הרי שוב אבד סברנו! מה נעשה איפוא? אין לנו תקנה אלא ללכת ולשאול

בעורך־דין אחד, בקופרניקוב בכבודו ובעצמו, ומקופרניקוב אל הגדול מכל עורכי־הדין — אל צנתר־הזהב. בקצור, למה אאריך את נפשך? לא הנחנו אף עורך־דין אחד בעיר, וכך היינו רצים מעורך־דין אל משנהו ומבלבלים את מהנו ואת מהם גם יחד, עד כי היינו [illegible] אשר [illegible] אשר פנינו אל הדבר ולא [illegible] עורכי־דין, ושוב עורכי־דין, ועוד הפעם עורכי־דין... האם לא [illegible]: גלום־קטורת של טאבאק?

קצור הדברים, במה אנכי עומד? עומד אנכי בעורכי־הדין. להודיעך, כי סוף־סוף ראה אלהים בענינו, ועורכי־הדין פשפשו ומצאו עצה — זה כחם של עורכי־דין! מה העצה? זאת היא העצה, היועצה לנו: כי אני ובירנבוים — שנינו נוציא מתחת ידינו, ראשית חכמה, תעודה כתובה וחתומה בחותמו של נוטר־המלוכה, כי אנחנו אין לנו דבר עם השטר כלל וכלל, וכי את השטר הזה שלח אלי אחי הניך, אשר שאלהו — כלומר: קנהו — מידי הכומר, על־מנת להניחו במשכון, ואני הנחתיו במשכון בידי בירנבוים וקבלתי ממנו על חשבונו מאתים קרבונים — דברים כהויתם, אמת כמות שהיא, בלא כחל ובלא שרק, בלא עקיפים ונפתולים והתחכמות יתירה! דומה, כלום יש לך דבר טוב ויפה ומתוקן ומקובל מן האמת? ואף־על־פי־כן לא עלתה תחילה אפילו על דעת אחד מאתנו!... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... אך חכה־נא כמעט רגע — עדיין לא באנו לידי גמר. הכיצד? איך זה נקום שנינו, אני ובירנבוים, ונעשה כדבר הזה — לתת הרב בידי שותפינו להרגנו? והלקינו בשטר מה תהא עליהם? מה נעשה אחר־כך, אם כל שותפינו אלה יפנו אלינו עורף ולא פנים?... וכי אסמוך על יושר־לבו של אחי ועל אמונתו של הכומר? ואם תאמר: הלא כתוב כתבנו וחתום חתמנו כולנו על הנייר ושתינו איש לחיי רעהו? — מה יושיענו זה? גליון של נייר מחירו פרוטה, והשתיה אף היא אינה ראיה — יכול אדם לשתות במסיבת רעים כנפשו שבעו, ובלבד שיתנו יין לפניו... אלא אם כן, מה אנחנו מבקשים שנינו, אני ובירנבוים? ערבונות אנחנו מבקשים: כי יערבו לנו את חלקנו — את המגיע לכל אחד מאתנו... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... ובאן [illegible] באה לעצם תקפה: „ערבונות? למה נתן להם ערבונות? המעט להם, כי מקבלים הם בכסף חנם, עוד ערבונות יבקשו ממנו?!"... ממילא מובן, שהדברים האלה כבר נגעו עד נפשנו: „היתכן? הזה הוא איפוא הגמול, אשר אתם משלמים לנו חלף צדקתנו ויושר־לבנו? אי לכם, כפויי־טובה! המעט לכם החסד, אשר עשינו עמכם, כי היה בידנו להעלים מכם את כל הענין כולו, באין רואה ובאין יודע ובאין מכלים דבר, ולא העלמנוהו, — ועדיין יש לכם הצדקה לזעוק כנגדנו?!"... „משמיע, שרק שכר צדקתכם ויושר־לבכם אתם מבקשים, והלא אין לכם בקרבנו?"... — כך אומר אחי הניך. אז בערה כאש חמתי, וקמתי והשיבותי לו את חרפתו אל חיקו כפלים, ואף הוא לא השיב ידו אחור, והיתה התכונה רבה — הכל כמנהג שני אחים, המסבים בהררה אחת. סוף דבר: נמנו וגמרו, כי יתנו לנו ערבונות. מה טיבם של ערבונות אלו? תאמר: [illegible] — [illegible] — כסף מזומן, כמאמרה של אמי־זקנתי, עליה השלום: „[illegible] עם מי שמזומנים בידו"... ואיכם איפה יקחו לנו כסף מזומן, אם מין זה לא יראה ולא ימצא בכל גבולותינו? „בקצור — הקץ, אני אומר, לדברי־רוח! עד אשר לא יניחו לפנינו את הערבונות, לא אחתום את שמי!"... „אבל באיזו ערבונות אתה רוצה?" „בכל ערבונות שהם, ובלבד שיבטיחו לי את חלקי, ולא אהיה אחר־כך לצחוק בעיני הבריות, ולא יאמרו: יצא יעקב־יוסיל נקי מחמשה ושבעים האלף וידיו על ראשו!"... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... עד כאן הקפה ראשונה. ושכני יושב ביתי, הוא בירנבוים, — הלה חזר שוב לסיאורו: אנשים!... מאהה, הוא אומר, שמוציא הוא עתה מתחת ידו תעודה כתובה וחתומה, תעודה קיימת לעד, לכן רוצה הוא להביא תחילה את הדבר לפני אנשים — ישפטו־נא אנשים בינינו! ככל אשר יאמרו אנשים, כן יקום וכן יהיה... „שוב אנשים? — אני אומר. — הלא כבר נדברנו וגמרנו פעם אחת, והכל שריר וקיים, ומה יועילו לך עתה אנשים?"... „להודיעך, הוא אומר, שרוצה אני, כי יבואו אנשים לעיין יפה בדבר; מי יודע, הוא אומר, אולי מצוא ימצאו האנשים, כי אין לי שום חלק ונחלה בקרבכם, ולמה איפוא אקבל כסף חנם?"... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... אני טוענו בערבונות, והוא מודה לי באנשים! „הערבונות, הוא אומר, יבואו אחר־כך; ועד אשר ינתנו לנו ערבונות, הוא אומר, הבה נקרא לאנשים ונשאל את פיהם"... „שוב, אני אומר, יצאת לנוע על אנשיך? האנשים האלה אשר לך כבר יצאו מאפי! אנושה מכתי מאנשיך! מוטב, אני אומר, שנעזוב את דבר האנשים ונדאג להערבונות. ערבונות קודמים לאנשים!"...

קצור הדברים, במה אנכי עומד? עומד אנכי בערבונות. להודיעך, כי סוף־כל־סוף עמדה לי אמנם ידי, ולא זזתי מהם עד שנתנו לי את הערבונות אשר בקשתי, ואז באנו כולנו בברית, נתקשרנו בקשר אמיץ אשר לא ינתק, כתבנו וחתמנו איש את שוברו כדת וכדין, ודוקא על־ידי נוטר־המלוכה, ועמדנו ומסרנו את כל התעודות והניירות למקומם הראוי, והחילונו לדפוק שוב על דלתות עורכי־הדין, לכתוב תעודות, איש איש ותעודתו, לטלטל עצמותינו מדי שבוע בשבוע אל העיר הגדולה, להרבות בהוצאות, ללון עם פשפשים, לאכול מיקקים צלויים ושאר שרצים ורמשים, המוגשים אל השלחן בבתי־המזון אשר בעיר הגדולה, לפלוט זיעה הרבה, [illegible] של קיץ, לכתת רגלינו על־פני אבני הוצות, להחריש אזנינו ולבלבל מחנו ולזעזע נפשנו לקול רעם ורעש ושאון ושקשוק ומהומה ומבוכה —

והכל לשם מה? הכל לשם חמשה ושבעים האלף! ואילו כבר היו חמשה ושבעים האלף בכיסי — הרהרתי, כמאמרה של אשתי תחיה: „פרוטה בהקיץ — פרוטה שמה; דינר בחלום — אינו אלא חלום... חמשה ושבעים האלף שלך, היא אומרת, כבר מחצו את לבי חמשה ושבעים אלף פעמים, ועדיין לא נושעתי... [illegible] אני לך על הכבוד הזה, היא אומרת, מה יתן לי ומה יוסיף לי?“... „אל־נא, צפורה, אני אומר, הלא כדבר אחת הנשים תדברי!“... כך אני אומר לה, ובלבי אני מרגיש, כי אמנם צדקה ממני. כי מה חפץ לי בחמשה ושבעים האלף, אם להוציאם לשוק אי־אפשר ולחם במחירם לא אקנה, והיתה רק זאת נחמתי, כי הרביתי לי שונאי־חנם: זה מקנא בעשרי, המוכן ומזומן לי לעתיד לבוא, וזה מיצר עלי ודואג, שמא אשיג, חלילה, סוף־סוף את חלקי. כי במה זכה אמנם יעקב־יוסיל למטמון כזה, אשר לא עמלו ידיו בו?... המבין אתה, עד היכן הדברים מגיעים?... הגע־נא איפוא בעצמך, כמה כלה שארי ולבבי עד אשר זכיתי לשמוע את הבשורה הטובה, כי הענין כבר בטל והיה כלא היה. וכמה נמקו עיני בחוריהן עד אשר הגעתי לראות את השטר בשעה טובה ומוצלחת! ואולם ככבוד אתה איפוא, כי חיש־מהרה עלה לנו לראות את השטר בעינינו? לאט לך, אל תהי אץ ביותר! מתחילה היה מוטל עלינו לישב ולהמתין עד אשר יעבור חודש ימים — לראות, אם לא ימצאו עוררים על דברי הברית, אשר קבלנו וקיימנו. במשך כל החודש הזה הייתי כנרהם, ולא ידעתי, אם ישנתי בו אפילו לילה אחד. חלומות רעים וחזיונות־בלהה באו בכל לילה לשחק לפני ברוב דמיון, ולא אחת הקיצותי משנתי בקול צעקה: „צפורה, אני עף!“... „לאן תעוף? — אומרת היא לי. — מה התעופה הזאת, אשר באה עליך פתאום? קום־נא, היא אומרת, ורקוק שלש פעמים וספר לי, מה החלום אשר חלמת?“ „בחלומי, אני אומר, והנה צמחו לי כנפים, ואני עף, ואחרי נוהרים ועפים המוני בריות משונות, נחשים ועקרבים למיניהם, והם אומרים לטרפני חי“... זה משפט החלום האחד. ובפעם השניה חלמתי חלום, והנה יושב אנכי על שק, על שק גדול ונפוח. השק עשוי גומי, וצבעו אדום, ועליו כתוב במכתבים גדולים ומאירי־עינים: 75,000... היום יום שבת עם צהרים. כל אנשי העיר, יהודים ונשיהם וטפם, יצאו לטייל ברחובות, והנה הם עומדים בדרכם ומתבוננים רגע, מציצים עלי בעיניהם, מהרישים ומשתאים... ופתאום — טררררח! קול נפץ נשמע, והשק של גומי מתפקע, ואני נופל אפים ארצה, נופל וצועק: „צפורה, נתפקע!“... „בשם אלהי ישראל! מי? מי נתפקע? יתפקעו־נא כל שונאינו, והדורשים רעה לנו!“ — כך אומרת לי אשתי ומעירה אותי משנתי ופותרת לי את חלומי לטובה, מנחמת ומשדלת אותי בדברים, כדרכה של אשה, הנאמנת לבעלה.

(המשך יבוא).

אֲגֻדַּת הַלְאֻמִּים וּגְאֻלַּת יִשְׂרָאֵל

מאת

יוא[illegible] ימיני.

(סוף).

„משקולת־הכח“, מפני שהיא מדינית ולא אנושית, הדבר איפוא, היא תוכל לשמש בסיס לקיום השלום הצדק בתקופה החדשה הזאת שאנו נכנסים בה; ואילו „שיווי־הכח“, דוקא מפני שבעיקר אנושי הוא ולא מדיני גרידא, התמד יתמיד בתור יסוד נאמן לחברה המחודשת.

מצוה עלינו ל א נ ש — כלומר, ל ה ל א י ם — את המדיניות.

חשוב גרעין של מעשה מתלי־תלים של הלכה. מי שיש ספק בלבו, שמרכז השאלה, העומדת לפני כל העולם, הוא — כיצד להמיר קוים מדיניים בקוים אנושיים על־ידי יסוד הלאומיות, יעיין בגורל גרמניה ובעלי־בריתה, ובפרט בזה של אוסטריה. הארצות האלה, שהיו מיוסדות על בסיס מדיני אי־טבעי, לא לבד שהוכו מכה רבה, אלא שנחלקו לנתחיהן הטבעיים, דוקא מפני שהתעללו בהלאומיות באופן אכזרי, בהכריחן עמים שונים להאנח תחת עול ממשלת נכריה. מובן, שלא היה קשר אמתי בין העמים האלה: הם חוברו יחדיו באונס; ותיכף ומיד כשפרצה המלחמה, הותר [illegible]־אבותי, והעמים המדוכאים בקשו להם את חירותם כל אחד לפי טבעו ותעודתו. כך היה ענשם של אלה שחטאו ללאומיות, שהיא האנושיות בזעיר־אנפין: כולם נפרעו על־ידי הלאומיות; מדה כנגד מדה, כבר גמול היסטורי. מפני שסוף־כל־סוף אין יסוד מוסד לחיים המדיניים, מלבד האנושיות.

נקח משל, שהוא יותר קרוב אצלנו. אנו היהודים, מפני שהיינו חיים אי־טבעיים בסביבה אי־טבעית, כמעט הגענו לאותה המדרגה הגרועה, שהתפשטנו את אנושיותנו; ומתוך כך — כמעט הפסדנו את לאומיותנו, את הרגש הקדוש של אישיות מיוחדת, שכל עם ועם שומר בתוך נפשו לפני־ולפנים. נקל הוא לכל עם טבעי לחשוב מחשבות לאומיות, לצמצם ולרכז את כל כחותיו בתוך מסגרת האומית, לכוון את כל פעולותיו לקראת עתידות לאומיות — להרגיש את עצמו אנושי, ומתוך כך לאומי: הטיבה אנושית מיוחדת. אבל אנו היהודים, בהעדר התנאים הטבעיים לקיומנו, נעדר לנו רגש הכבוד האנושי, וכמעט כבה לגמרי השביב האחרון של הרגש הלאומי. עדיין צריכים לפלפל על־אדות אפינו הפרטי, עדיין חייבים אנחנו להוכיח בראיות ונימוקים, שעם אנו כיתר העמים, עדיין מוכרחים אנו להתוכח עם אלה מקרבנו, שיחד עם אנושיותם הפסידו את לאומיותם, עם ארץ המכחשים בעברנו ומתיאשים מעתידנו. וכל זה למה? אך ורק מפני חוסר הטבעיות בחיינו. באמת, „הא בהא תליא“: האנושיות והלאומיות.

לפיכך היתה הציוניות עומדת תמיד על היסוד האנושי האמתי. המתבוללים, שכבשו בלבם את לאומיותם, התאמצו למצוא פשרה בין היהדות והאנושיות: ולבסוף אבדו גם את לאומיותם גם את אנושיותם — נעשו הפכפכי־אדם, כבריה שלא נתפרש מינה, בלא צורה מסוימת. ולעומת זה הציוניים, שחדרו והבליטו את לאומיותם, שלא בקשו שום פשרה לקיום הלאום, ובגאוה יתירה נסוגו אחור מכל אבק־ותרון, — הם רכשו להם גאון־לאום ותפארת־אדם ביחד: היה נהיו לטפוס אנושי־יהודי יחיד במינו, ממש בריה חדשה, שהדורות היו מצפים לה מכבר הימים. כל פעם שאני נפגש בהטפוס הזה, לבי הולם בקרבי בגאות יתירה: זהו הטפוס, שהגלות כמעט הביאתו לידי כליה; זהו הטפוס, שהטמיעה טשטשה את דמותו הקדומה, המרחפת לנגד עינינו ממרחקי הדורות; זהו הטפוס של לוחם וחולם, של בן־חירות ולא של בן־גרות, שנצנץ וצמח לעינינו בין־לילה, כשהציוניות נטתה עליו את שבט־קסמה. באמת, הנמוק היותר מצוין בזכות הציוניות הוא הציוני בטפוסו המובחר! ומה בגלות, בראשית התחיה, טרם השגנו רשות־עצמית, כך — בארץ הגאולה, כשנקבל חופש שלם בתור עם שלם, על אחת כמה וכמה! ובכל זאת, למרות כל השתדלותה, ולמרות הטפוס הנפלא שבראה, לא זכתה הציוניות להתקדם בצעדים ענקיים כל־כך — עד שפרצה המלחמה העולמית...

מפני שהמלחמה הזאת נהיתה מצד ה„הסכם" והגויים הכרוכים בו ממש למרד האנושיות נגד העריצות הקיסרית, המדיניות המופרזה והאי־טבעית. מפני שאלה אשר התקוממו נגד הקיסריות הפרוסית הבינו לאט־לאט, תחת רצועת המלחמה ובעזרת „מלמדותו" של הנשיא ווילסון, כי רק על־ידי בטול הניגוד שבין המדיניות והאנושיות, רק על־ידי החזרת עטרה ליושנה, כשתושב הלאומיות הטבעית על כסאה, תהדלנה הצרות ותפתרנה השאלות העמוסות על כל גוי וארץ. אז הקיצו העמים הקטנים; אז התעוררו הכחות הכמוסים בתוך נשמתם מתרדמת הדורות; אז נוספה להציוניות תקוה חדשה ולעם ישראל לשדרותיו מרץ חדש: אותה החיוניות הפלאית, שלא נס לחה לגמרי אפילו בכהותנו ולאותנו, נתעלתה פתאום, וקלטה לתוך עצמה את כל שיורי העוז שבנפש הישראלית, עד שהגיעה למדרגה גבוהה של התעדנות לאומית. מאז והלאה הלכה הציוניות מחיל אל חיל, עשתה נפשות לרבבות, קנתה לעצמה את תשומת־לבו של כל העולם; ואף־על־פי שהמתבוללים התחילו לערוך מלחמה כנגדה, לא הועילו כלום — מפני שדעת־הקהל הנאורה הרגישה בכל מקום, שהציוניות היא חלק מן התכנית הכללית של שחרור עולמי, חלק קטן אולי — ובכל זאת חלק חשוב מאד. ולפיכך, הציוניות, כשהיא לעצמה, הכירה מראש, כי ענינה משותף לענינם של בעלי ההסכם, ולא לאותו של הגרמניות, כי עתידות הלאומיות בכלל, והציוניות בפרט, תלויות ביסוד האנושי ולא ביסוד המדיני. תנצח גרמניה, ותקום עמה המדיניות העושה שערוריה בעולם, — אז תכנע האנושיות ונפול תפולנה עמה כל השאיפות הלאומיות, ובתוכן תקוותינו אנו; ולהפך: ינצחו בעלי ההסכם, ותגבר האנושיות ותגיל הלאומיות וציון תבנה על תלה.

היוצא לנו מכל זה הוא, שהציוניות מחייבת באופן הגיוני ומעשי את אגודת־הלאומים, דוקא מפני שעיקר אחד משותף לשתיהן. כל־זמן שהיחוסים בין עם ועם יוסדו על שקול־הכח, שקול העלול להתנדנד אנה ואנה בלי שום בטחון של קיום תמידי, שקול של עמים תקיפים המכריעים את כף־המאזנים לצד אחד, עד שיקומו לאומים יותר חזקים ויכריעו אותה לצד שני, ולא יוסדו על שתוף־כח דימוקראטי של כל העמים, הן גבורים והן חלשים, — אין לעם ישראל שארית מובטחה בעולם, אף־על־פי שה„משקולת" תהיה על צד עמים דימוקראטיים במדה ידועה. זה מצד ההגיון. ומצד המעשה, הרי הציוניות שואפת להשתלמותה המוחלטת רק על־ידי אגודת־הלאומים. ראשית, יודעים אנו, שהאפיטרופסות האנגלית, שאנו מקוים ושואפים לה, תקבל תמיכה עצומה מאת אגודת־לאומים; ולא עוד, אלא שאנגליה תנהג את אפיטרופסותה בארץ־ישראל באופן ישר בשם האגודה, — וכי יכולים אנו לצפות, בשביל המדינה היהודית העומדת להתהוות, התמיכה יותר איתנה מזו? ושנית, ההגנה, שאנגליה תגן עלינו, תקבל צורה יותר מהודרה, אופי יותר משוכלל, מאת אגודת־הלאומים. אמנם יודעים אנו, שאנגליה הנאורה תתן לנו חופש שלם להתפתח בתור עם, תתן לנו מרחב רב בשביל תרבותנו העברית וכל מפעלינו הלאומיים, עד שבקץ־הימים נזכה לרשות עצמית גמורה; ובכל זאת אנו חושבים, שכשתעמוד האגודה מאחורי אנגליה, תהיה ההגנה הזאת נקיה מכל שמץ המדיניות הנושנה ותתבסס על יסוד האנושיות הטהורה למראית כל עין; וכך ישתכלל היחס בין אנגליה וארץ־ישראל על הצד היותר נשגב, על צד המוסר היותר נעלה. ובאחרונה, הציוניות משתוקקת לאגודת־לאומים, מפני שהיא חפצה לזכות את ישראל, שיכנס סוף־סוף וישתתף באגודה העולמית: כעבור ימים, כשעם ישראל יחיד על אדמתו באין מחריד ומפריע, כשהעם העתיק־החדש הזה יחליף כחותיו בארצו העתיקה־החדשה ויעלה מעלה־מעלה אל מרום התרבות והצדק, ואולי גם יברא טפוס חדש של חיים חברתיים, — אז רק אז ידפוק אף הוא על דלתותיו של היכל העמים, הוא היכל העתיד.

עם ישראל, כשיגיע להמדרגה הזאת, יבקש לו את מקומו באגודת העמים לא בשביל הכבוד, ולא בשביל הכח, אף לא בשביל יתרונות חמריים, אלא כדי להשתתף בעבודת העולם לטובת הכלל היותר גדול, כדי להשפיע מרוחו על מהלך החיים ולהחיש את האושר הכללי. עם כל ענותנו מאמינים אנחנו, כי לתפקיד רוחני שכזה קבל רשות מימים קדמונים בתור ירושה מאבות אבותיו, הנביאים. כי אם באמת תתגשם אגודת הלאומים החפשים, והאנושיות תבנה על יסוד הצדק, הלא יודעים אנו בנפשנו, כי זו תהיה ההתגשמות השלמה של החלום הנפלא שחזו נביאינו, — וכי יתכן, שלא יתנו לבנים לרדת לירושת אבותיהם?...

מִכְתָּב גָּלוּי אֶל הַמְּהַנְדְּסִים הָעִבְרִים

א) ארץ־ישראל היא בעלת אינדוסטריה בלתי מפותחה, ורוב מקצועות התעשיה המעטה, שישנה בה, נעשים באופן ביתי ופרימיטיבי ונמצאים שלא בידי היהודים. חקירות העושר המינראלי והטבעי שלה עדיין דלות ומצומצמות הנן, והמעט שנעשה — נעשה ברובו לא על־ידי אחינו, ולקהל העברי אין שום מושג ממנו ולפעמים גם ממציאותו. לכן דורשת ארצנו מבעל־המקצוע, הבא לעבוד בתוכה, ידיעה כללית די מבוססת בהרבה מקצועות טכניים וידיעות ספיציאליות על הארץ, תנאיה ולשונותיה השונות, מה שאי־אפשר לו למומחה להביא אתו מן החוץ ומה שאי־אפשר בכלל לאיש אחד לדעת את כולן באופן מספיק ויסודי.

ב) בעלי־התעשיה העברים, שעלו הנה, לא מצאו לפניהם מוסד, שימציא להם ידיעות המקום והמקצוע, שהם חפצים לעסוק בו, והיו מוכרחים לפנות בשאלותיהם לאנשים פרטיים ולמשרדים צבוריים, שלא היתה להם על־פי־רוב ידיעה מספיקה במקצוע החדש, ועל־כן היו מקבלים תשובות שטחיות, מתנגדות וסותרות זו את זו.

מצב לא ברור זה הטיל פחד על אחדים מבעלי התעשיה, עד כי חזרו בכלל מדעתם לגשת לעבודה, ואותו החלק אשר למרות הקושי החל פה בתעשיה — רובו עשה והפסיד, בה בשעה שאותו ענף התעשיה ואותו המקצוע עולה יפה ומצליח בידי הערביים והגרמנים שבארץ־ישראל.

ג) הרבה אנשים פרטיים ומוסדות צבוריים, שלא מצאו בארץ מכון טכני מסודר לפנות אליו, מסרו עבודותיהם לאנשים בלתי מומחים, אף כי במקרים רבים היה אפשר בבריאות להמציא פה מהנדס עברי ראוי למקצוע.

כל אחד ואחד מאחינו בעלי המקצוע בארץ היה שקוע כולו בעבודתו בפנתו הנדחת, עד כי לעתים קרובות לא ידעו כלל בקהל את מציאותו ואת ידיעותיו.

עשית העבודה העברית שלא על־ידי מומחים גרמה לעתים קרובות לעבודה בלתי משוכללת; לכן עומדת התעשיה העברית בארץ במדרגה יותר נמוכה מזו של הנכרים, ועבודות הבניה, למשל, בירושלים עומדות, הן בטעמן והן בטיבן, במדרגה פחותה אפילו מזו של הערביים.

ד) המהנדס העברי בארץ־ישראל היה תמיד שקוע בעבודתו ובמלחמת־החיים שלו הקשה פה, הוא היה חסר כל קשר את חבריו המהנדסים ולא מצא לו עם מי להתיעץ בעת הצורך, לכן היה מוכרח לפרקים להוציא מתחת ידו עבודה בלתי משוכללת.

ה) מחוסר מוסד מדעי, שיענין את המהנדס העברי ויתן לו את הדחיפה מן החוץ לעבודה מדעית לאומית, לא נתן המהנדס העברי די תשומת־לב לאסוף לאחדים את הידיעות, פרי נסיונותיו הוא בארץ, וידיעות והומר מדעי במכעותיו בארץ ובסביבותיה. ומהנדס יהודי מחוץ כי בא אלינו וסייר או חקר את ארץ־ישראל, לא מצא לפניו שום מוסד מדעי, שימסור לו את השקפתו על התעשיה ואפשרות התפתחותה פה. אחדים מתוך חברינו, שעבדו בארץ, עזבו אותנו, והחומר המדעי שהיה בידיהם אבד לנו ולעם.

ו) המהנדסים ובעלי התעשיה העברים בחוץ־לארץ, בהפצם להתכונן לעבודה תעשיתית בארץ־ישראל, אינם מוצאים לפניהם מוסד טכני, שיתיעצו אתו בדבר בחירת מקצוע מתאים לתנאי הארץ, והנם מוטעים לעתים קרובות על־ידי הצעות שונות מחוסרות כל יסוד ממשי ובסיס הגיוני, המופיעות, לדאבוננו, לתכופות גם בדפוס.

ז) אחינו הצעירים, המתכוננים בחוץ־לארץ לעבודה לאומית, בוחרים להם לפעמים, מחוסר יועץ מומחה, מקצועות שאין להם שום עתיד קרוב בארצנו. ואפילו פרוגראמות של בתי־ספר טכניים שלנו, הנערכות על־ידי מומחים אירופאיים ידועים, אינן מתאימות במקצועותיהן להדרישות ולמצב התעשיה בארץ ובארצות הסמוכות לה.

ח) המוסדות הצבוריים והתעשיתיים העברים פה, בהפצם להזמין להם מחוץ־לארץ בעלי־מקצוע עברים מומחים, טעו לעתים קרובות בבחירתם והביאו הנה אנשים בלתי מתאימים לתנאי העבודה והארץ, מה שהשפיע לרעה על התפתחות התעשיה והאמנות הטכנית פה.

ט) במשך שנות גלותנו לא נשאו העבודות והתמצאות החדשות, שנעשו על־ידי אחינו על שדה ההנדסה והתעשיה, שום חותם עברי, אלא היו תמיד מצטרפים לחשבון התעשיה המקומית, ובכבודנו התכבדו זרים.

י) בהכירנו את הערך הרב של הרגע ההיסטורי הנוכחי, בהשבנו, כי התעשיה הארצית עומדת כעת על מפתן תקופה אינטנסיבית חדשה, ובשאיפתנו להרחיב מדרך התעשיה את כל המכשולים שמנינו עד הנה, החלטנו, אנו המהנדסים העברים בארץ־ישראל, ליסד „אגודת המהנדסים העברים".

מטרת אגודה זו היא לאחד את כל המהנדסים העברים שבארץ־ישראל ושבחוץ־לארץ, כדי:

1) לפתח את התעשיה והעבודה בארץ־ישראל.

2) לאסוף את כל הידיעות, החקירות המדעיות והתוצאות הטכניות, שנעשו ויעשו בארץ ובנוגע לה.

3) לבוא בקשר תמידי את חברינו המהנדסים שבחוץ־לארץ, למען נעמוד תמיד על המשמר ועל הגובה של הטכניקה המודרנית.

4) להרים את המצב המדעי והכלכלי של חברינו.

5) לאסוף ידיעות מדויקות מהתעשיה העברית, המצאותיה ומפעליה, וממהנדסים ופועלי התעשיה העברים למקומותיהם ולמקצועותיהם בכל העולם.

האספה בחרה בתור „ועד זמני" (עד האספה הכללית הבאה) את שלשת החברים: ליאון שטיין, נחום וויל־בושיביין וברוך קאטינקא, כדי:

1) לעבד הצעת תקנות לאגודתנו.
2) לבוא בקשר את חברינו שבארץ ושבחוץ־לארץ.
3) לנהל לעת־עתה את הלשכה של האגודה.
4) לסדר אספה כללית של חברינו.

האספה המיסדת של
„אגודת המהנדסים העברים".

יפו, א' כסלו, תרע"ט.

הכתובת של האגודה היא:

Jewish Engineers Association, Jaffa, Palestine.

מִכְתָּבִים מִסַּלּוֹנִיקִי

חג ההכרזה הבריטית בשנים בנובמבר הוחג בעדתנו ברוב פאר והדר. בערב שבת, ראשון בנובמבר, הופיע קורקירא מטעם הרבנות הראשית וכירית דעיר, ישבי עירנו את הקהל היהודי בסאלוניקי לחוג את החג הלאומי הזה כדת היום. באותו יום יצאו גליונות מיוחדים של העתון „פרו־ישראל" והעתון „לה איספיראנסה", שניהם מוקדשים להכרזה הבריטית. הגליון המיוחד של ה„פרו־ישראל" עשה רושם נמרץ גם מצד תכנו, גם מצד הדברים הרשמיים החדשים, שהופיעו בו. בגליון הזה השתתפו כל הקונסולים של ממשלות־ההסכם: אנגליה, אמריקה, צרפת, איטליה וסרביה, וכן גם הצירים של אנגליה, אמריקה, איטליה וצרפת באתונא, וגם הגיניראל הראשי של צבאות יון דאנגלים, מושל העיר וסביבותיה מר ארוסידיס, מנהל הדיפארטמנט לעתונות מר פרוטונוטאריוס והרב הראשי יעקב מאיר.

הציר האנגלי, לורד גראנוויל, כתב: „כולנו רוחשים ברכה לגזע העברי, כי יוכל להתפתח מחדש על־פי לאומיותו בהתאם לעיקרי החופש, שכל הלאומים התרבותיים נלחמים בעדם".

הציר האמריקאי, מר דרופרס: „אני משתתף יחד עם כל העולם הנאור בברכתי לישוב עברי והצלחת מדינה עברית בארץ־ישראל".

הציר האיטלקי: „צאצאי ישראל, אשר ישובו בשמחה לארצם העתיקה והמכובדת, ימצאו בתנאים חדשים, ושם יגדילו לעשות בכח גאוניותם ובכח התרבויות, אשר למדו להכיר במשך זמן גלותם".

הציר הצרפתי, רוברט די בילי: „שמח אני על המאורע ההיסטורי הזה. מי יתן ומצא היהודי המודרני בארץ־ישראל את היכולת להוציא מאדמתה את העושר הגנוז בה והנשים שם את האידיאל של הצדק, שהוא אידיאלו".

הקונסול הצרפתי: „הציוניות היא תנועה אידיאליסטית מהצודקות ביותר, ואני רוחש לה את כל חבתי. מאושר אנכי לראות את התקדמותה, וסימן מובהק לזה היא עבודתו הכבירה של הועד המחקרי של כל ארצות־ההסכם לעניני ארץ־ישראל".

הקונסול הסרבי: „העם הסרבי הוא דימוקראטי מטבעו, והדימוקראטיה מסומנת באהבת הצדק והחופש, ולפיכך יקדם העם הסרבי בברכה את הקמת ארץ יהודה המהוללה".

מושל העיר סאלוניקי, מר ארוסידיס: „על כל בעל נפש ודעה חפשית, אוהבי הצדק, להיות ציוניים, ואף אם בני אומה אחרת הם. יצירת מרכז־בית לעם ישראל בציון היא אחד ממפעלים הכבירים יותר של האנושות התרבותית".

הרב יעקב מאיר: „הכרזתו של באלפור עוררה את רוחנו ועור פנינו קרן שבעתים. אחרי מאות שנים של גלות ותלאות רבות ומשיבות הגיענו להתישבות־ימי אשר יפרית: היא ייבנו הראית במהרה את ציון בבנינה ער־פי היה המסורה. אשרי הדור שככה עלה לו בימיו!"

ביום השבת בבוקר נערכה תפלה מיוחדה לכבוד החג בבית הכנסת „בית־שאול" במעמדם של ראשי צבאות ההסכם והקונסולים. הרב יעקב מאיר, כולו לבוש לבן, מעוטף בטליתו וספר־תורה בידיו, התפלל תפלה יצרה בשמים של מלכויות־ההסכם. אחריו התפלל באנגלית הרב של החיילים היהודים בצבאות בריטניה אשר במיר דר גאליפ. מר שמאיידיס עורך־דין, ומר דוד מטליו, היושב בבית־המחוקקים היוני, דברו בשבחן של מלכות יון וממשלות־ההסכם, המסייעות לעם ישראל לברוא לו מקלט־בית בארצו ההיסטורית.

אחר הצהרים נערכה ברחוב „המגדל הלבן" אספת־עם גדולה, שבה השתתפו יותר מחמישים אלף איש, ביניהם כל ההסתדרויות־ישראל היהודיות והחברים הלאומיים הפדראציה הציונית וכו', ובידיהם דגלים עברים של צבעי לבן ותכלת, מקושטים במגן־דוד ותמונת אריה גדודי הצופים העברים וכו'. נאמו נאומים: הד"ר מוריס קופינאס, הציר הציוני בפארלאמנט היוני, מר דוד פלורנטין, עורך ה„אבניר" ומר ליאון גאטיניו, חבר ועד הקהלה. הנואמים בררו להקהל את ערך היום הזה, שהוא מעין „אתהלתא דגאולה", ואת הצורך ההכרחי להראות ולהביע בימים האלה את חפץ כל עם ישראל, באפיי הרבבותיו, לשוב ולהיות עם חי כבשנים קדמוניות, יושב על אדמתו ויוצר יצירות לאומיות ואנושיות נעלות.

באספה רבת־עם זאת נתקבלו פה אחד ההחלטות הללו: „האספה מביעה את רגשות תודתה לממשלות בריטניה, אמריקה, צרפת, איטליה ויון על הבריזן את הסכמתן ליצור מקלט־בית לאומי לעם ישראל בארץ־ישראל; כמו־כן היא מביעה את רגשות כבודה לאפיפיור הגדול, ראש הכנסיה הקתולית, שקבל את פני מר סוקולוב והודיע את הסכמתו להרעיון הציוני, להארכיבישוף היוני מירושלים ומאתונא ולראש הכנסיה הפרוטיסטאנטית; מכריזה היא את המשפט והחובה, כי תנתן לעם ישראל האפשרות ליצור לו מדינה בארץ־ישראל. מברכת היא את ראשי התנועה הציונית ל. בראנדייס, נחום סוקולוב וחיים ווייצמאן על עבודתם הכבירה ומביעה את חפצה לראותם בראש העם העברי בירושלים".

אחרי כן נערכה תהלוכה גדולה מ„המגדל הלבן" עד בתי הקונסולים. התהלוכה היתה נהדרה מאד ומסודרת יפה. כל מקהלות־הזמרה אשר הצבא המיוחד, הנמצא בסאלוניקי, השתתפו בתהלוכה ושרו את שירת „התקוה".

הקונסולים קבלו את פני התהלוכה והביעו את רגשות רצונם, כי עם ישראל ישוב אל ארצו ההיסטורית בעזרת ממשלות־ההסכם. הקונסול הצרפתי השמיע, כי „רוצה הוא בכל לבו, שממשלתו תמנה אותו בתור קונסול צרפתי במדינה העברית". והקונסול הבריטי הגיד, כי „השעה היא עתה שעה של עבודה, ועם ישראל צריך להתגבר על כל המכשולים החדשים, אשר יעמדו לו על דרכו".

המאניפסטאציה נמשכה עד שעה מאוחרת. כל הבתים העברים נתקשטו בדגלים עברים ובדגלי ממשלות־ההסכם וכבדו את היום

באורים. החג הזה עשה רושם שלא ימחה גם בקרב היהודים וגם בקרב התושבים הסאלוניקאיים שאינם יהודים.

— החוקר החקלאי הספרדי מר וויטאל ז' נוליה הציע בשורה של מאמרים, שנדפסו ב"פרו־ישראל" [illegible] מישבי יהודית מבני סאלוניקי בארץ־ישראל. כמה משפחות יצעירים [illegible] את סאלוניקי אחרי כריתת ברית־השלום, ויש לקוות, כי החוגים הציוניים בעירנו יתנו את לבם לכוון את ההגירה הזאת כלפי ארץ־ישראל.

[illegible] הציונית העולמית צריכה לשים אל לב כי בני סאלוניקי ובני המזרח הקרוב בכלל יכולים לשמש [illegible] בערי ארץ־ישראל, ומן הראוי הוא, כי תעזרם בכל מה שאפשר להעבירם לשם. בארץ־ישראל יוכלו להתישב תיכף לאחר המלחמה אלה מבני סאלוניקי [illegible] וגם אלה הבקיאים בעשית בורית, שמן־זית ושאר שמנים למיניהם, עושי מלאכת היין, בעליהון, הרוצים להאחז על הקרקע או ליסד בתי תעשיה ומסחר, וגם מכבי־האש, אשר יוכלו להיות בקרב הימים [illegible] ולשומרים בערים ובמושבות. אולם כדי [illegible] את כל אלה אל ארצנו, צריך לשלוח [illegible] ישראל, למען יחקור את כל תנאי המקום, והדבר יסודר כהוגן.

[illegible]

[illegible]

חֲדָשׁוֹת וּמְאוֹרָעוֹת

[illegible] בה למעלה מארבע מאות צירים מכל קצוי המדינה ומכל הזרמים והמפלגות. אחרי נאום־הפתיחה של [illegible] י. ל. מאגנס, שדבר על שאיפותיה של האומה להשיג מקלט־בית לאומי [illegible] לאומיות בארצות הגולה, נשלחה טלגראמה של מחאה נגד [illegible] החוק, הנדונה עכשיו בקונגרס של ארצות־הברית, [illegible] את [illegible] הארץ בפני הנודדים. ד"ר ח. זשיטלובסקי ומ. פיין נשאו נאומים [illegible] והעתונאי צביון למד עליו חובה. כלעומת־מחלוקת בועידה שמשה שאלת ארץ־ישראל, שעוררה וכוחים סוערים וממושכים. ב־237 דעות נגד 148 [illegible] רוב או מועט, לא [illegible] וזלוציה שלהם בדבר מקלט־בית לאומי [illegible] משועבדים להריזולוציה בדבר [illegible] להלחם נגדה בין הפועלים היהודים [illegible] בארצות הגולה; [illegible] למחות נגד הפרעות וההרסים; [illegible] בלשונות הזרות של עמי המיעוט בבתי־ספר ובדומה; [illegible] קונגרס עולמי של כל [illegible] הנוגעות אל ענינים כלליים באמריקה ובאירופה.

— על־ידי שלוחי [illegible] אל אספת־השלום בפאריז [illegible] מאנגליה ידרשו מאת אספת־השלום את הדרישות הללו בנוגע ליהודי פולניה: 1) להכיר ביהודים היושבים בפולניה [illegible] שם בתור אזרחים [illegible] להם ליהנות משויון מלא ושלם. [illegible] על יהודי [illegible] 4) הנהגה עצמית של מוסדות דתיים, תרבותיים ומוסדות־צדקה. 5) יהודים שומרי שבת יהיו רשאים לעבוד ביום ראשון. 6) לבטל את החרם הכלכלי נגד היהודים. 7) להפסיק את גירוש פליטי־[illegible]

— על־פי פקודת הממשלה הפולנית נסגרו [illegible] בתי־המקרא והספריות של הציונים, באמתלה, כי בתעמולה הציונית [illegible]

[illegible] מיעצה לאומית יהודית, שתעודתה להגן [illegible] ביצירת מיליציה מקומית של אזרחים.

[illegible] ערכו סדרה של אספות־עם, שבהן הביעו את [illegible]

— בכל ערי ליטה ועיירותיה נוסדו עכשיו מועצות של מיליציה [illegible]

— ממשלת ליטה שלחה את מיניסטר־הכספים שלה, העסקן [illegible] הידוע שמעון רוזנבוים, בתור ראש ועד השלוחים אל אספת־[illegible] בפאריז. לפי דבריו של רוזנבוים נשתנו לטובה התנאים הכלכליים בליטה.

— העתונים הצרפתיים הרשמיים יצאי [illegible] לאומית ליהודים בליטה, כפי שהובטחה כבר מאת הממשלה הליטאית [illegible]

— מחלקת־המדינה של ממשלת ארצות־הברית קבלה ידיעה רשמית, כי היהודים ברומיניה הוכרו בתור אזרחים גמורים במדינה ההיא.

[illegible] של הציונים בגרמניה החליט בועידה, [illegible] של באי־כח כל קהלות ישראל במדינה [illegible] בברלין: פרופיסור א. ווארבורג, פראנץ אופנהיימר, האנטקה, הרמאן שטרוק ועוד, וכמו־כן המנהיגים הציוניים משאר חלקי גרמניה. הועידה הזאת, החשובה ביותר באותה ארץ מעת פרוץ המלחמה, ערכה את התכנית הבאה בשביל הקונגרס העתיד: 1) ארץ־ישראל בתור מדינה בעד עם ישראל. 2) [illegible] מלא בשביל היהודים בכל ארצות מושבם. 3) אבטונומיה לאומית בשביל היהודים בארצות [illegible] מרובים שם והם דורשים זאת. 4) הממשלה הגרמנית תבטל את כל הגזירות, שעכבו את כניסת היהודים לגרמניה מארצות אחרות. 5) הקהלות היהודיות בגרמניה יכוננו מחדש על [illegible] יקבע זמן [illegible] התלהבות מרובה בקרב היהודים הגרמניים.

— הועד המחלק המאוחד של ועדי־העזרה היהודיים באמריקה [illegible] בארץ זו ישלחו בקרוב צרכי אוכל [illegible] בפולניה. בהיות כי חצי הסכום ניתן מאת הועד המחלק, לפיכך [illegible] תעשה על־ידי אחד מעוזריו של המיניסטר האמריקאי לעניני כלכלה [illegible]

— בדבר השאיפות הציוניות ויחוסן אל אספת־השלום הגיעו [illegible]:

[illegible] בא מפאריז ללונדון לזמן קצר. הוא [illegible] עם הנשיא [illegible] הנשיא דן בשאלות ציוניות שונות, הביע רצון רב לאידיאל הציוני וגלה דעתו בעד

ארץ־ישראל שתהיה עברית גמורה. לפי דעת הד"ר וויצמאן, [illegible] עמנו על ארץ־ישראל בתור מקום לאומי טובים עתה משהיו [illegible]

ד"ר שמריה לוין, יעקב דיהאז, ד"ר דייטשלו פול וארתור סוזלד, שלוחי ההסתדרות הציונית באמריקה אל אספת־השלום ואל [illegible] הציונית בארץ־ישראל [illegible] באניה שנסעו בה, נערכה אספה ציונית, ומר דיהאז נאם נאום נלהב בין השומעים נמצאו גם [illegible] אל אספת־השלום.

לפי דברי העתון הלונדוני „דיילי ניוס", נוטים בחוגים הדיפלומאטיים שבפאריז להעמיד את ארץ־ישראל בחסותה של אגודת הלאומים.

מר [illegible] העורך [illegible] של השבועון המפורסם „דזשואיש כרוניקל" בלונדון, הנמצא בקרבה יתירה אל חוגי הממשלה האנגלית, גלה את דעתו, כי מעולם לא היו לציוניות תקוות כל־כך מזהירות להתגשם בחיים כמו עכשיו עם פתיחת אספת־השלום.

בלונדון נפוצה השמועה, כי הסופר האנגלי־יהודי המפורסם ישראל זאנגביל יתמנה בתור נציב ארץ־ישראל, אם זו תמצא בחסותה של אנגליה.

לפי דברי העתונים, נחלשה בעת האחרונה התנגדותה של הממשלה הצרפתית [illegible] יהודי בארץ־ישראל. [illegible] הדיפלומאטי הרשמי [illegible] הופיע מאמר, שבו מובעת הסכמה גמורה לציוניות ואין כל ערעור עליה מצד ממשלת צרפת. מתוך המאמר נראה, כי לא רק צרפת, אלא גם איטליה ויפוניה תמימות־דעים עם אמריקה ואנגליה בנוגע לשאלת מולדת יהודית לאומית בארץ־ישראל.

שליח המדינה הערבית אל אספת־השלום הודיע לממשלות־ההסכם, כי כל הערביים מסכימים לתכניותיהם של הציונים. אנגליה, אמריקה, ערב והציוניים מאוחדים יחד בעבודתם ובשאיפותיהם בנוגע לארץ־ישראל.

ד"ר [illegible] ששהה בלונדון ובפאריז בתור שליח ההסתדרות הציונית באמריקה מסר לעתונאים את [illegible] דעתו הוא: בטוחים אנחנו בממשלות־ההסכם כי בעלות על פרק אספת־השלום שאלת ארץ־ישראל, תשמש הכרזת־באלפור, במובנה היותר רחב, כבסיס [illegible] אחדות מודעת [illegible] שולטת בין מדינות־ההסכם. אין שמץ של ספק בתמיכתה של אמריקה. החשש מפני התנגדות צרפת היה מופרז מאד. [illegible] של הנשיא ווילסון והתעניינותו הנאמנה באידיאל הציוני ידועים מאד בין המדינאים והעתונאים. השאלה בשבילנו, היהודים, עכשיו אינה אספת־השלום ואיך להשפיע עליה לטובתנו אלא התכוננותנו [illegible] את ארץ ישראל. הגשמת הציוניות תלויה בנו בעצמנו: עד כמה אנו מוכנים [illegible] לאומי.

— מעשי־רצח איומים [illegible] ביהודי ברדיטשב של אוקראינה. מאות אנשים נהרגו ומאות נפצעו. [illegible] בא מפני שהאוקראינים [illegible] את [illegible] של המיליציה היהודית, שנסתדרה לשם הגנה מפני הפרעות. היהודים [illegible] ועמדו על נפשם בכל כחם.

— הגיעו לכאן עוד ידיעות נוראות בדבר פרעות ביהודי ליטה, פולניה ואוקראינה. בעיר ביליצה, פלך ווילנה, התנפלה חבורה מזוינת של פורעים על שכונת היהודים ושדדה אותה כולה. ארבעה יהודים נהרגו [illegible] נפצעו. הנזק עולה לכמה מאות אלף רובל.

— היהודים [illegible] צפויים עתה למעשי־פרעות חדשים והם פנו [illegible] אל ממשלות־ההסכם ואל הנשיא ווילסון. הנשיא [illegible] בתשומת־לב אל הבקשה הזאת והוא עתיד להציעה לפני אספת־השלום.

— ממקומות שונים שבפולניה ובאוקראינה, אשר שם שני העמים האלה לוחמים זה בזה, באו עוד ידיעות על־דבר מעשי שוד ורצח ביהודים. שני הצדדים מאשימים את היהודים בתור שונאיהם, ומתעללים בהם באופן אכזרי.

— בעיר וואדזיסלאוו של גליציה נהרגו על־ידי הפולנים עשרים יהודים ורבים נפצעו, ורכושם היה לבז ולמשיסה. הנזק [illegible]

— הפולנים חוששים שמא [illegible] הפרעות ביהודים [illegible] ולכן הם משתדלים [illegible] בתשובה. כך, למשל, [illegible] היהודים [illegible], לחוק חוקים לתקנת עניי ישראל, לגנות את הפרעות ולענוש את הפורעים.

— בעוד ארבע ערים של הונגריה, היינו: בורגולינד, נגיטא־[illegible] פרעות ביהודים.

— בעיר [illegible] פרצו פרעות ביהודים [illegible]

[illegible] את הצי מיליון [illegible] מאת ועד־העזרה הפולני לטובת נגועי הפרעות. [illegible] הפולנים נגד היהודים.

— [illegible] גלה את דעתו בנאום, שנשא בקראקוי, כי סבת הפרעות, [illegible] מנהיגים [illegible]

[illegible] העתונות היהודית סובלת הרבה מהתנגדותם של הפולנים. את [illegible] את דבריו גם באותיות רומיות.

— הממשלה הרומנית [illegible] באופן רשמי את הידיעות בדבר פרעות ביהודי ביסאראביה.

— הממשלה ההונגרית גזרה גירוש על כל הזרים, שביניהם נמצאים יהודים רבים מגליציה. [illegible] בבודאפעסט ובווינה יצאו במחאה נגד הגזרה הזאת.

— [illegible] ברפובליקה החדשה של טשיכוסלובאקיה קבל שלוחי היהודים, שבאו אליו בעניני התנפלויות [illegible] באמצעים [illegible], כדי למנוע פרעות ביהודים.

— הסינאט בהולנדיה קבל ריזולוציה למחות נגד הפרעות [illegible] ביהודי גליציה.

— מדינות נורוויגיה, שוויידיה ודנמרק שלחו אל ממשלות־ההסכם מחאה משותפת נגד הפרעות ביהודי פולניה.

התנועה הלאמית

ועידת האורדן „בני־ציון".

בימי 19—20 ביאנואר נועדה בהארטפורד הועידה השנתית העשירית של האורדן „בני־ציון", במעמדם של ארבע מאות צירים. האורדן הציוני הזה מונה שבעת אלפים חברים ומאה מתנות בכל רחבי אמריקה, ורכוש־האחריות שלו עולה לסך מאת אלף דולאר. הפתיחה נערכה מתוך חגיגיות יתירה. הועידה החליטה פה אחד לתמוך בתכניתו של הנשיא ווילסון בדבר אגודת לאומים, וההחלטה הזאת נשלחה על־ידי הטלגראף אל הנשיא. השופט יעקב שטראל, נשיא האורדן, הציע ליסד חברת־אחריות ומושבה מיוחדת בארץ־ישראל ולתמוך בחברים, הרוצים לנסוע לארץ־ישראל. הועידה החליטה לאשר את הריזולוציה בדבר ארץ־ישראל, לפי הנוסח שנתקבל בקונגרס היהודי האמריקאי בפילאדלפיה.

* * *

הציוניות באמריקה.

— כבר הגיע ללשכה המרכזית של ההסתדרות הציונית באמריקה רבע מיליון חתימות על כתב־הבקשה בדבר ארץ־ישראל, שישלח אל אספת־השלום.

— עד יום 15 ביאנואר הגיע מספר הנרשמים בפקודי ההסתדרות הציונית שבארצות־הברית לכמות של 119,471. במשך השבוע בין 8 עד 15 ביאנואר נספחו 10,234 חברים חדשים.

— האגודה הציונית „נתן שטרוים אדווינסמינט סוסייאיטי" בלוס־אנגילים של קאליפורניה שלחה סכום של אלף דולאר לרשום את שמו של הנשיא ווילסון בספר־הזהב של הקרן הלאומית, בתור מזכרת לרגשות ידידותו אל הציוניות. תעודת ספר־הזהב עם כתובת עברית ואנגלית תמסר לנשיא על־ידי ועד מיוחד.

* * *

הציוניות בווינה.

בשתי אספות־העם האחרונות, שחלו בווינה בראשית נובמבר, נספחו אל ההסתדרות הציונית 2,000 חברים חדשים.

* * *

הציוניות בארחאנגילסק.

זה לא כבר היתה בארחאנגילסק של רוסיה אספת־עם גדולה, שבה החלט להודות לאנגליה על התאמצותה להגשים את האידיאל הציוני, ולברך את המתנדבים בגדוד העברי, שלחמו בעד שחרור ארץ־ישראל.

* * *

הציוניות ברוסיה.

העסקן הציוני הידוע נ. רוזוב, הנמצא עכשיו בפאריז בתור שליח ההסתדרות הציונית ברוסיה אל אספת־השלום, מסר לעתונים את הפרטים האלה בדבר מצב הציוניות ברוסיה:

חמשה־עשר אלף החברים הצעירים של אגודת „החלוץ" עובדים זה שנה וחצי עבודת אדמה, והם נכונים לבוא עם ההזדמנות הראשונה לארץ־ישראל ולעסוק שם בעבודה חקלאית.

חברה אחת בשם „הבונה", שקרנה עולה לסך עשרת מיליונים רובל, מתעתדת לעסוק בארץ־ישראל בבנין בתים. עוד חברה אחת, שקרנה עולה לחמשה־עשר מיליון רובל, תעסוק בארץ־ישראל בהשבחת הקרקע, השקאה מלאכותית, התקנת ביבי־שופכין וכיוצא באלו. חברות אחרות נוסדו לשם העברת סחורות ובנית מחסנים ובתי־מסכנות, מסילות־ברזל ונמלי־חופים ועוד.

המיליונר היהודי הידוע ברודסקי בקיוב ועוד יהודים עשירים אחרים נתקרבו אל התנועה הציונית. פעולתם הראשונה היא ליסד באנק חקלאי, שתעודתו לפתח את עבודת־האדמה בארץ־ישראל.

* * *

למצב היהודים באויסטריה החדשה.

הלשכה הציונית בקופינהאגן שלחה את הקול־הקורא הזה לכל ההסתדרויות הציוניות:

כל העמים באויסטריה נגשים לסדר סדור חדש את מעמדם המדיני. האידיאל של זכות ההגדרה העצמית לכל לאום, בכל עומק המושג, מתגשם.

גם מיליוני היהודים, היושבים בארץ ההיא, שואפים להבטיח את זכויותיהם הלאומיות. הסדר החדש, המתהווה במדינה, חייב לקיים את מטרתם זאת. אבל קשה וכבדה היא המלחמה, כדי להשיג את התעודות המקוות!

בגליציה וגם בממשלה הפולנית החדשה מרבאים הפולנים בתגרת־יד כל שאיפה מצד היהודים לסדר את מוסדותיהם הלאומיים. הם מפריעים את הבחירות בהסתדרויות יהודיות לאומיות, מפסיקים אספות יהודיות ואוסרים את קריאת המועצה הלאומית.

ההסתדרות הציונית, על סמך דרשה שווי־זכויות לכל הלאומים, מוחה כנגד מעשי־האונס האלה מחאה חריפה ועזה ביותר.

אין להרשות, כי העמים, שהיו זה לא כבר מיעוטים בתוך מדינה יותר גדולה, יגבילו היום על סמך זכויותיהם הלאומיות ובתוך אותה ארץ את זכויותיו של עם אחר בן מיליוני אדם.

עם ישראל דורש מאת כל אלה החותכים את סדרי־העולם החדש אותן הזכויות בארצות אויסטריה־הונגריה שדורשים שאר העמים שם.

בתור לאום שהוכר, חייבים היהודים להשיג את הזכות לסדר במדינות החדשות את יפוייכחם הלאומי, כדי שיופיעו בתור חטיבה לאומית מיוחדת וידרשו יסוד האבטונומיה הלאומית שלהם.

אנחנו קוראים את כל ההסתדרויות הציוניות שבעולם ללחום בכל תוקף בעד בטחון זכויותיו של עם ישראל במדינות החדשות.

הלשכה הקופינהאגנית של ההסתדרות הציונית.

ד"ר אביגדור יעקבסון.

שונות

הקמת מצבה על קבר ד"ר יחיאל צלינוב.

ביום החמישי, 9 ביאנואר, הוקמה מצבה על קברו הארעי של המנהיג הציוני ד"ר יחיאל צלינוב. נתאספו ציוניים רבים, וביניהם שלוחים מרוסיה והולנדיה. אחד־העם היה ראש האספה, שעשתה רושם עמוק ונשמעו נאומים אחדים, שבהם הובעה התקוה, כי בקרוב יעבירו את עצמות המנוח אל ארץ־ישראל, כשתוכר באופן רשמי בתור מקלט־בית עברי.

* * *

מחיי האגודות.

ביום א', 26 ביאנואר, תהיה אספה לקבוצה העברית בברונזוויל של ניו־יורק, במרכז הציוני, 357 רחוב רוקאוויי. הסופר א. אובסיי ירצה הרצאה על הנושא „הערכה עצמית על־פי מנדלי מוכר־ספרים". יודעי עברית מתבקשים לבוא.

התשורה העממית לאליעזר בן־יהודה.

ועד היובל של בן־יהודה מתכבד לפרסם בזה את שמות החברים שהשתתפו בתשורה הלאומית לגבור הלאומי, אליעזר בן־יהודה, לקנות לו בית ונחלה בארץ אָבות.

רשימה ה.

נתן שטרויס, ניו־יורק — — — $100.00
וויליאם ליווי, בלטימור, מד. — 50.00
דוד א. סיימונס, דיטרויט, מיש. 10.00
אברהם שוחט, וורציסטיר, מאס. 10.00
ד"ר ב. מ. ספייאיר, טורונטו — 10.00
ע. סלונימסקי, אוטאווא, קנדה 5.00
א. שפייזהנדלר, ניו־יורק — — 10.00
מ. א. מוראבציק, טורונטו, קנדה 3.15
ל. קלמן, ניו־יורק — — — — 10.00
הרב ע. פילקוביץ, קאנטון, אָ. 2.00
א. פולאק, אוגדינבורג, נ. י. — 1.00
שלמה כהן, בופאלו, נ. י. — 5.00
החזן יוסף רוזינבלאט, ניו־יורק 5.00
פ. גליקמאן, מונטריול, קנדה — 5.00
איזידור פינקלשטיין, סקרינטון 10.00
י. א. גולד, סאלים, מאס. — — 1.00
סעם גרוסל, קליבלאנד, אָ. — 3.00
פינחס טובין, וואנקוביר, קנדה 2.50
מ. פרימאן, וואנקוביר, קנדה — 2.50
משה פראס, וואנקוביר, קנדה — 2.50
משה גולדברג, סאלוואדור, קנדה 3.00
(ע"י קרימה).
לואיס כהן, צלסיה, מאס. — — 3.00
פיליפ מירוויס, בלטימור, מד. — 3.00
נחמיה ש. ליבוביץ, ברוקלין — 5.00
לואיס זוריט, סיראקיוז, נ. י. 3.00
ק. מרמר, שיקאגו — — — — 5.00
זליג דייווים, אלגירס, לא. — — 3.00
מכס דאנציגר, בלטימור, מד. — 3.00
מאיר ספאק, גאלוויסטון, טקסס 2.50
ק. פוסטון, ניו־יורק — — — — 3.00
ד"ר ליאון ר. לווינסון, ניו־יורק 3.00
ש. אקרמאן, ברונקס — — — 3.00
משה פרידמאן, בוסטון — — 2.50
יוליוס ראטנר, מיניאפולים, מינ. 3.00
א. ל. לונדון, פיטסבורג, פא. — 3.00
יוסף גולדמונץ, ניו־יורק — — 3.00
יאן ל. ברנשטיין, ניו־יורק — — 5.00
לואיס אבירסון, יוטיקא, נ. י. — 3.00
י. ש. סאזורסקי, פילאדלפיה — 5.00
מכס ליווי, דיטרויט, מיש. — — 8.00
זונדיל ה. ניומאן, ברוקלין — — 5.00
הערדי ווינר, אלסמור פליים — 5.00
שלמה פיינמאן, ניו־יורק — — 3.00
ל. וו. בולונסקי, רוקסבורי, מאס. 5.00
י. ה. רובין, ברוקלין — — — 5.00
מ. שלוסברג, צאטאנוגא, טינ. 3.00

ב. שפירא, ניו־יורק — — — 5.00
איזידור מאונט, בלטימור, מד. 3.00
ל. י. זעף, קולומבוס, אָ. — — 5.00
ב. מ. ברנשטיין, פליינפילד — 3.00
ב. פרידמאן, ניו־יורק — — — 5.00
י. קלאוויר, אוטאווא, קנדה — 3.00
היימאן וויטבסקי, גראנד ראפידס 3.00
י. ד. וואלקאוו, לואיזוויל, קנט. 5.00
א. י. שופט, לואיזוויל, קנט. — 3.00
י. ליאו וואלקאוו, לואיזוויל, קנט. 2.00
מ. רבינוביץ, קליבלאנד, אָ. — 5.00
ד. ליפשיץ, קליבלאנד, אָ. — 5.00
ד"ר ה. גומברג, שיקאגו — — 5.00
ע"י ה' קאנטור, צאטאנוגא:
1) שמעון י. רוזין — — — 5.00
2) סעם ציימין — — — — 2.00
3) ה. קאנטור — — — — — 2.00
סעם טפר, דיטרויט, מיש. — — 3.00
ליאון זולוטקוף, שיקאגו — — 5.00
יעקב מארינוף, ניו־יורק — — 5.00
אמיל קרוקין, בלטימור, מד. — 5.00
היימאן גולדברג, דיטרויט, מיש. 5.00
סיימון סאנה, בלטימור, מד. — 5.00
שמואל מזרחי, פילאדלפיה — 3.00
מאיר סמיט, טורנים פולם, מאס. 3.00
מ. לוין, וואטירבורי, קונ. — — 3.00
ב. יעקבסון, בופאלו, נ. י. — — 3.00
ל. לוצאטו, ברונקס — — — — 5.00
וו. א. מרקוביץ, אימורי, טקסאס 5.00
ל. ה. ליכטרמאן, שיקאגו — — 5.00
א. ס. ראו, שיקאגו — — — 5.00
ד"ר ה. ג. אלשאן, שיקאגו — 3.00
היימאן פריץ, טרינטון, נ. דזש. 5.00
ש. האלפרן, בוסטון — — — 3.00
ה. י. גולד, סקיניקטידי, נ. י. 5.00
טשארלס רוזינבלום, סטמפורד 3.00
י. ל. רוזיננולד, פיטסבורג, פא. 5.00
הערדי ב. אייזינברג, הארטפורד 3.00
י. גארפינקל, בויל, מיס. — — 15.00
ע"י הרב מ. ברויר, סט.־יוסף 20.00
ע"י י. מ. בן־עזרא, טורונטו:
יהודה לוין — — — — — 1.00
וואלירשטיין — — — — — 1.00
מאיר בראון — — — — — 1.00
יצחק בן־עזרא — — — — 1.00
ד"ר כץ — — — — — — — 5.00
ד"ר שווארץ — — — — — 5.00
לעווינסקי — — — — — — 5.00
השותפים כרוניק ומונסון — — 15.00

האחים גלבר — — — — — — 15.00
ב. סטאון — — — — — — 5.00
י. נ. אדלר, קליבלאנד, אָ. — 5.00
מ. ל. הארני, לורין, אָ. — — 3.00
הערדי הנדלר, ברוקלין — — 3.00
אהרן גיסין, ניו־יורק — — — 3.00
מ. כהן, מאטפון, מאס. — — 5.00
א. מ. רעס, פיטסבורג, פא. — 5.00
היילינג יוסף ושותפיו, מונטריול 10.00
א. פרידמאן, ברוקטון, מאס. — 5.00
ד"ר ש. מוסינזון, ברונקס — — 3.00
ב. פלוטיל, ברוקלין — — — 10.00
קארל א. פרעס, פורטלאנד, אור. 5.00
י. יצחקוביץ, ניו־יורק — — — 3.00
שמואל קוק, הייווירסהיל, מאס. 10.00
אננא סלאווסקי, ברונקס — — 5.00
הרב שאול ביילי, מאונט פליזינט 5.00
מכס מטוסון, רוקסבורי, מאס. 3.00
הרב בן־ציון הופמאן, פילאדלפיה 3.00
דוד בלוק, דעס־מוינים, אייאווא 5.00
הרב פואל צרטוף, ניו־יורק — — 3.00
יואל בלאו, ניו־יורק — — — 5.00
ט. אלסון, קיין, פא. — — — 3.00
לואיס הורביץ, בוסטון, מאס. — 3.00
אייק לוין, שיקאגו — — — — 3.00
ה. ב. וואלדיר, ניו־יורק — — 2.50
דוד קרטציר, טורונטו, קנדה — 5.00
שמואל לינטיר, פליינפילד — — 3.00
גיאורג סקופילינקה, בית־לחם — 5.00
אלתר כהן, מונטריאל, קנדה — 5.00
נ. צייקין, סטורנובויי, סאסק. — 3.00
ש. בוכהאלטר, וויניפג, קנדה 3.00
אליקס לאשינסקי, אומאהא — 3.00
הענרי קליוואנס, ניו־יורק — 5.00
יעקב א. פלאט, בלטימור, מד. 3.00
מ. פוירל, ברוקלין — — — — 10.00
שימיל אליקטריק סופליי קאָ.
פילאדלפיה — — — — — 10.00

סך־הכל — — — — — — 748.15
מקודם — — — — — — 3793.70

הסכום הכללי — — — — 4541.85

כל מי שרוצה לשלוח כסף בשביל קרן בן־יהודה ישלח אל הגזבר:

ISRAEL MATZ
29 De Kalb Ave., Brooklyn, N. Y.

יהי זכרון אבותיכם לכם לתפארת!

יהי לבבך שלם ועתידות בניך — יותר מזהירות על־ידי העזרה שתושיט לבנין מקלט לאומי בארץ־ישראל.

אתה הנך אחד מן המאושרים שבחייך באה אתחלתא דגאולה, שבעיניך תזכה לראות את חלום־עמנו של כל הדורות הולך ומתקיים.

עשה, נא, שרגש־האושר הזה יהיה יותר עמוק ויותר בהיר — על־ידי הוספת אריחים לבנין הגדול הזה, על־ידי השתתפותך

בקרן הגאולה של

שלשה מליונים דולאר

כספך יעזור להנחת אבני־מסוד הראשונות לציון המחודשה:

שורה של בתי־ספר מסודרים,
בתי משפט יהודיים,
חקירות בעניני תעשיה,
תכניות של התישבות על האדמה במדה מרובה,
חקירות בדבר אפשרויות אימיגראציה,
הלואות למושבות שסבלו,

הלואות לבעלי מלאכה וסוחרים,
הספקה וחנוך ליתומים,
השבחת מצב הבריאות,
עזר מדיציני ובתי חולים,
עזר לליגיונרים,
דפארטמנט לידיעות.

מלא את חובתך

עשה בלב שלם עשה תיכף!

הראה לכל העולם שרצון העם היהודי הוא דבר שיש בו ממש. חזק ידי מנהיגי ישראל. הוסיף תקוה ואומץ לאחיותינו ולאחינו הנגועים והנדכאים שמעבר לים.

תן את נדבתך לשכונה הציונית שלך, או שלח ישר להסתדרות הציונית של ארצות הברית, 55 השדרה החמישית, ניו־יורק.

ZIONIST ORGANIZATION OF AMERICA,
55 Fifth Ave., New York, N. Y.

הנני מצרף בזה .... דולארים, בתור השתתפות לקרן בנין ציון לשנת 1919.

השם (באנגלית) ....

הכתובת (באנגלית) ....

Lifshitz Print, 217 E. Broadway, cor. Clinton St.